

Az új győri főrabbi belkutatása. A Győri Izs. Hitközség dr. Róth Emil egri főrabbit választotta meg a megüresedett főrabbi székbe és az ünnepélyes beiktatást december 15-én tartják. A győri hitközség választása a legszerencsésebbnek mondható és dr. Kallós Emil m. kir. kormányfőtanácsos, a győri hitközség kiváló elnöke minden elismerést megérdemel ezért, mert dr. Róth Emil főrabbi országosan ismert és elismert képességei bizonyára Győrben is komoly eredményeket fognak létrehozni. Dr. Róth Emil, mint eddig is, ezután is a zsidó fiatalág nevelésével bizonyíthatja be kivételes képességeit. A magunk részéről is gratulálunk úgy a hitközségnek, mint a főrabbinak.

Veszedelem tenyegeti 2300 belgiumi házaló megélhetését. A legújabb hollandiai törvény előírja a vándorló külföldi kereskedők számának csökkentését és előírja, hogy az eziránti kérelmek minden különösebb indoklás nélkül visszautasíthatók. Ez a rendelkezés 2300 zsidó házaló existenciáját veszélyezteti. A belga zsidók központi konzistoriuma most Weiner főrabbi vezetése alatt küldöttséget vezetett a kereskedelmi minisztériumba, hogy ez el is útját állja a tenyegető katasztrófának.

Mégis meglesz a palesztinai parlament. Az arab sajtó ismét megállapítja, hogy a parlament proklamálását célzó előmunkálatok novemberben lezárattak. A palesztinai főkormányzónak most az a célja, hogy a zsidó és arab vezetőkkel való megegyezés után nyomban közzétegye a Palestina Gazette-ben a Council-ről szóló törvényt. Ez most csak azért késik, mert Sir Arthur Wauchoope főkormányzó váratlanul megbetegedett.

Új nemzetközi zsidó bank. Az ITA tudósítójának értesülése szerint rövidesen megalakul Londonban egy nemzetközi zsidó bank. A bank célja az, hogy az új transfer rendelet értelmében a kivándorló német zsidóság minden vagyonváltás nélkül kimenthesse vagyonát Németországból, a Haawarah megkerülésével. A tervnek legfőbb támogatói az ismert német bank dr. Wahrburg Miksa és báró Anthony de Rothschild. A bank részvénytársasági alapon nyer majd bejegyzést és a részvényeket a világ zsidósága között igyekeznek elhelyezni. A bank célja az, hogy áruban kivitt zsidó vagyontok huszonöt százalékos levonással escomtálja, tehát a Németországból menekült zsidóknak ne kelljen évekig várniuk, amíg pénzükhöz hozzájuthatnak.

Súlyos zsidóellenes kilengések Danzigban. Förster keletporoszországi kormánybiztos legutóbb Danzigban tartott zsidók ellen izgató beszédének hatása nyomán Danzigban is kezdetét vette a zsidóellenes áramlat. A felelőtlen terrorlegények naponta megtámadják az utcán a zsidó járókelőket és súlyosan bántalmazzák őket. Hitleri uniformisba öltözött rohamosztagsok berontanak zsidók által látogatott vendéglőkbe, beverik az ablakokat és szétrombolják

azoknak berendezését. Az egyik zsinagóga ablakait szintén beverték a huligánok és lerombolták annak homlokzatát. A danzigi hitközség intervenciát a szenátusnál, de eredménytelenül.

A tapoleai Krajcáregylet Kultúrosztályának estsorozata. Nagy siker jegyében indult meg a tapoleai Krajcáregylet kultúrest sorozata november 3-án. Dr. Winkler Ernő a nagykanizsai tudós főrabbiés neje Munkácsi Noemi költő voltak az előadók. A főrabbi „Válságban van-e a zsidó szellem” címen érkezett közvetlen stílusban mély gondolatokkal. Munkácsi Noemi pedig „Egy rabbiné memoárjaiból” olvasott fel. Dr. Halpert Salamon főrabbi az egyet egyházi elnöke „Kultúra és önmegismerés” gondolatáról beszélt, üdvözölve az illusztris előadókat. Dr. Frisch József ifj. elnök az értékes előadásokat. A második est előadója dr. Friedmann Dénes újpesti főrabbi volt.

Dr. Neumann bécsi professzort hívták meg Hitler győgyítására. Szenzációs hírről számol be a Varsóban megjelenő „Dos Jidische Togblatt”. Miután a gégehajban szenvedő Hitler-t a német professzorok nem tudják végleg kigyógyítani, meghívták a hirneves zsidó professzort, a bécsi, világhírű orvost dr. Neumann gégespecialistát, ki azonban a meghívást nem fogadta el. Nemes vonást eláruló visszautasító válaszában a profszor kifejti, hogy miután számolnia kell avval is, hogy beavatkozása esetleg nem vezet sikerhez, mint zsidó nem teheti ki az összszidóságot annak, hogy a mai németországi atmoszférában az ő esetleges egyéni sikertelenségét — mint ahogy szokássá vált — az egész zsidóság rovására írják.

A Jewish Agency és az Aguda megegyezése. A cionista Pal cor jelenti Jeruzsálemből, hogy november utolsó napjainak egyikén együttes értekezlet tartottak a Jewish Agency megbízottai a waadlemi és a Aguda Jisroel képviselői és a tárgyalásoknak az alapja egy közös politikai front megalapítása volt.

Német egyetem Párizsban? A párisi Matin értesülése szerint a Párisban élő német zsidók egy német egyetem megalapításának tervével foglalkoznak.

Mennyit gyarapodott Palesztina tőkéje? Jól értesült helyről szerzett információink szerint az év első hónapjában tizenegy millió font folyt be Palesztinába. Megemlítésre érdemes, hogy ennek a

Nevetés...

Irtó: Somlyó Zoltán

Apám oly józuen tudott nevetni, teli torokkal s mondott sok bohót. És néha-néha a nőkre orozva odamosolygott lopva, csalfamód...

Anyát már ritkán láttuk mosolyogni, arcán csak vendég volt a nevetés... Madonna volt... szent asszony; a szemében a könny volt sok, a mosoly oly kevés...

Ó elmulasztott nevetést, mosolygást s itthagyt engem búban, egyedül... S most nékem kell nevetnem öhelyete, kacagnom úgy, hogy a könnyem kidül...

tökének kétharmad része Keleteurópa államaiból szivárgott ide, míg a németországi tökétranszfer a Haawarah útján nagy visszaesést mutat.

A kanadai kormány példás demokratizmusának adta tanulejt, midőn az okt. 7-re, (Engesztelő ünnepre) kiírt választásokat a zsidóknak e napon való akadályoztatására való tekintettel okt. 14-re halasztotta el.

Pompás két film pereg a Tivoliban (VI. Nagymező-u. 8.) Az „Édes mostoha” c. bájos magyar film (Tasnádi Fekete Mária, Pécsi Gizi, Vaszary Piri, Erdélyi Mici, Dajbukát Ilona, Gózon Gyula, Páger Antal) és Bergner Elisabeth legnagyobb alakításával a „Ne hagyj el” c. dráma, valamint híradó.

Jobbnál-jobb műsorok az Odeon film-színházban (Rottenbiller-u. 37/6.) Ezen a héten két óriás-film pereg: Egy megható történet, a bájos magyar film, amelynek a címe: „Édes mostoha” és Kiepura Jan-nal a nagyszerű énekes vigjáték: „Minden nót szeretek!”, valamint híradó.

Pannónia Szálloda, Tapolea, központi fűtés, penziórendszer, utazók legkellemebb otthona. Telefonszám: 30.

Felelős szerkesztő és kiadó: PINTÉR MIKSA.

Előfizetési ára egy évre mellékletekkel együtt 40 pengő.

Kéziratokat nem örzünk meg és nem vállalunk értük felelősséget.

Kellner Albert könyvnyomdája, Budapest, VI., Hajós-utca 27. Tel.: 29-0-71 18-9-98. Felelős: Dr. Kellner László

Végleges villanyos szőrtelenítés. Szemölcsirtás. Egyéni, modern szépségápolás. Vitaminos és hormonpakkolás. Tartós szempillafestés:

POLLÁK SAROLTA
KÖZMETIKUS
ANDRÁSSY-UT 32. I.

MIRACLE krém, poudér és rouge a legfőkétebb!
MIRACLE szőrtelenítőszer, MIRACLE szempillafesték
Sztéküldés utasítással. (Kérjen prospektust). Tanítvány kiképzés

EGYETERTÉS

ZSIDO POLITIKAI HETILAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VIII., Thék Endre-utca 20

SZERKESZTI:
PINTÉR MIKSA

Telefon: 32-4-17. — Postatakarékpénztári csekkszám: 27.003

Hol az ellenség?

Irtó: ZSOLT BÉLA

Az Egyetértés büszke örömmel közli Zsolt Béla-nak, a fiatal lapirőgárda egyik legkimagaslóbb tehetségű publicistájának cikkét, amely élesen világít be abba a mesterséges ködbe, amelyet ellenfeleink céltudatosan terjesztettek az úgynevezett zsidókérdés köré. Zsolt Béla első jelentkezése a zsidó sajtóban nemcsak nekünk, hanem az egész magyar zsidóságnak is ünnepet jelent.

Az antiszemizmus a háború után kétféle módszerrel dolgozik Európában: az egyiknek az örmény tragédia a modellje, egy népesoport statáriális törvényenkívül helyezése, márol-holnapra való gazdasági megsemmisítése és expatriálása, a másik lengyel példa, amely kifelé igyekszik megőrizni a civilizált látszatokat, de céltudatosan egyoldalú törvényjavaslatokkal következetesen pauperizálja a zsidóságot. A német zsidótörvények inkább Enver pasa szégyenletes örményhajszájára emlékeztetnek s talán nem is véletlenül, mert a háború alatt az örményeket kicsit a németek asszisztenciája mellett hajszolták Mezopotámia sárgalázás mocsariba. Ami most nálunk készül, szerencsére nem intézményesen és hivatalosan, de egy eléggé veszélyesen kombattáns csoport folytonos uszítására — inkább a lengyel példát követi: a cél, a zsidóság gazdasági és szociális elorsvasztásával megtörni azt a nyílt befolyást és titkos hatalmat, amelyet a zsidóság a magyar életre gyakorol s amely csak a rosszhiszeműek dialektikájában és a mániakusok képzeletében él.

A zsidóság befolyása a magyar ügyre — ha egyáltalán volt valaha — már régen nem érzékelhető; hatalma — amennyiben „zsidó hatalom”-nak lehet nevezni a nagy tőke hatalmát csak azért, mert részben zsidók testesítették

meg, önként kapitulált. Nemesak azzal, hogy mindig és mindenben segítségére sietett az uralkodó rezsimnek, de azzal is, hogy a kitéréssel és házasságkötésekkel állandóan átmentette magát a keresztény magyarságba. A zsidó nagytőke második és harmadik generációjában ma már lámpával is alig találja zsidót, annál több beházasodott arisztokrata és gentry férjét és feleséget. A XIX. század első felében a forradalmakban megtört és elszegényedett francia arisztokrácia úgy mentette át magát a felfelé törő ipari és bank-nagykapitalizmusba, ahogy most a hanyatló magyar plutokrácia a történelmi osztályokba, amelyeket eddig semmiféle történelmi és társadalmi felfogásnak nem sikerült megtörnie és példátlan életképességgel még ma sem jelentik a multat, sem a polgársággal, sem a paraszt tömegekkel szemben. Minden elképzelhető hatalmi formáció és kormányzati rendszer alapja még ma is és a jövőben is a magyar első és második rend és ezt senkisé nem tudja jobban, mint a magyar zsidó nagykapitalizmus, amely tizenöt éve objektíven és szubjektíven állandóan ebben az irányban tájékozódott. A zsidó nagyvagyon, mire az unokákhoz ért, megszűnt zsidó hatalomforrás lenni, keresztény arisztokrata-vagyon és gentry-vagyon, mely sokkal inkább vigyáz arra, hogy eredetét elhomályosítsa, semhogy kiüthetnének rajta a zsidó átöröklési szimpómák, sokkal gyakoribb, hogy ez a zsidóeredetű nagytőke tűzába viszi az alibi-bizonyítást és olyan intézményeket és mozgalmakat finanszíroz, amelyek támogatása harmadiziglen is — enyhén szólva — izléstelen, vagy ahogy az antiszemiták mondanák: „penetráns zsidó izléstelenység”.

Zsidó magyar nagytőkéről tehát ma

már alig lehet beszélni, mert ez a tőke sem birtokosainak jellegében, sem politikai, kulturális és humanitárius céljaiban nem tart kapcsolatot semmiféle zsidó ügygel. Ezt a tőkét tehát nem lehet a zsidóságtól elvenni, mert önként odaadta magát. Ez a tőke nem lehet érefedezete semmiféle nyílt zsidó befolyásnak és semmiféle titkos zsidó hatalmi konspirációnak, sőt már jóval a követelés politikai megérlelődése előtt önként áldozta fel zsidó alkalmazzottai nagy tömegét annak a közszellemnek, amely megfelelő erőteljességgel és jövőbeli teljes érvényesülésének kilátásaival meg tudta ijeszteni. A másik halálraírt hatalom az úgynevezett zsidó sajtó talán még kevésbé érdemi meg a nagy ofenzívát, amellyel ártalmatlanná akarják tenni. Sohasem vigyázott jobban, hogy zsidó vonatkozásait, amelyek letagadhatatlan többségben levő zsidó újságírói és zsidó olvasói révén nyilvánvalóak, holmi humanista semlegesség álarca mögé rejtse, ugyanannyira, hogy sokszor szinte komikussá vált, amikor az érdektelen protektor szerepében próbált beleszólni a vitába. Ez a sajtó legalább annyira szeret alibit bizonyítani, mint a zsidó nagytőke s azonkívül annyira hatalomtalan mindenféle hatalomtól kapacitabilis és színvonalban hanyatló, hogy egyszerű üzleti fennmaradásánál többet már nem is igen akar.

Marad tehát a zsidó kispolgárság, intellektuel és proletáriátus, mint akiknek a gazdasági hatalmát meg kell törni ahhoz, hogy a keresztény tömegek érvényesülhessenek. Ezt a tömeget pauperizálni azonban annyit jelent, mint lerombolni a romokat, vagy learatni a tarlót. Ezt a tömeget nem kell külön programmal gazdaságilag és szociálisan elorsvasztani, mert tizenöt

év minden rudja elsősorban rájárt. Ezt a tömeget sikerült a normális gazdasági, pénzügyi és kulturpolitikai törvényalkotással is lefegyverezni a létfenntartási harcban s ma már nemcsak hogy nem alkalmas arra, hogy mások rovására gazdagodjék, de többé-kevésbé szociálpolitikai nyersanyag, amelyet a szó szoros értelmében vett fizikai megsemmisüléstől kellene megmenteni. Ez a tömeg már nem konkurenciaképes, nem tör hatalmi pozí-

A lengyel antiszemitizmus

„Hiszen mindent elértek . . .“

Numerus claususnak hívják azt a csatalkáltást, amely már közel három évtizede túlharsogja a világ csaknem valamennyi főiskoláján (Franciaországban és Amerikában is) a tudományos munka és fejlődés ütemét és amely azt követeli, hogy csak annyi zsidót szabad a főiskolai tantermekbe bebocsájtani, amennyi a zsidóság számarányának megfelel. Ez a harc semmiféle összekötésben nem áll a főiskolák szellemével és méltóságával. Ezt a harcot botokkal és kövekkel vívják a legdurvább eszközökkel és csak ott, ahol a jelszavak megrészeztető ereje már a természetellenességig fajult. A numerus clausus elleni harcban magát a numerus clausust sem tartják be. A nemzsidók olyan hatalmas arányban vetik rá magukat a zsidókra, amely semmiképpen sem felel meg az összlakosság arányának és nyilván az a gondolat vezérli őket, hogy: „ami biztos, az biztos“.

Ez a helyzet most különösen Lengyelországban igazolódott be. A kormány mindent elkövet, hogy ismét rendet teremtsen az egyetemeken, de ezt természetesen nem a rendelkezésre álló szigorral és erővel, hanem a meggyőzés művészetével hajtja végre. Rendkívül érdekes ennek a módnak az indokolása.

Varsóból jelentik: A Gazetta Polska című kormányparti újság rendkívül érdekes vitába bocsátkozott a nemzeti demokrata érzelmi diáksággal. A cikk kifejti, hogy a lengyel főiskolák elzsidósodása elleni harc főlegessé vált. Ezidőszereint egyetlen főiskolán sem haladja túl a zsidó diákság számaránya az összlakosságát, sőt még az ország zsidó lakossága arányának sem felel meg és azt is leszögezi, hogy ösztöndíjakban sem ilyen arányban részesülnek a zsidók. Ellenkezőleg, a technikai főiskolákon, a mezőgazdasági fakultáson, a kereskedelmi akadémián meg kellene dupláznia a zsidók számát, hogy a numerus clausus elérhető legyen. Ami az ösztöndíjakat illeti, a zsidó diákoknak átlagban alig három százaléka részesül ezekben, annak ellenére, hogy Lengyelország lakosságának csaknem tíz százaléka zsidó.

Miért tehát e látma? Amit a felzgatott diákság akar, az már régen valóság, sőt . . .

A lengyel kormány intó szavait a zsidóságnak is meg kell szivielnie. Ut-

ciókra, már nem kompenzálja zsidósága sérelmeit sem parvenü nagyragyással, sem forradalmi lázalmokkal. Ez a tömeg tehetetlenül türi elproletarizálódását, dekulválódását s legfeljebb abban bizik, hogy világtörténelmi, sőt kozmikus méretű katasztrófákért való bünbakságának a visszatérő értelem korszaka majd éppúgy véget fog vetni, ahogy a zsidóság ötezer éves történelmében már annyiszor.

mutatás ez a zsidók részére, nemcsak a lengyelországi zsidók részére. A világ más államaiban is már oda fajultak az események, hogy a numerus clausus elleni harc gyakorlatilag főlegessé

Zsidó antiszemitizmus

A zsidó közéletnek van egy furcsa tagja, Heller Bernátnak hívják. A Rabbiszeminárium nyugalmazott tanára. De nem erről nevezetes, hanem szívalommal harcairól, amelyet most már évek óta folytat boldog-boldogtalan ellen, aki éppen eszébe jut. Ezúttal Székely Ferenc udvari tanácsos, a Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet vezérőbízottsági elnöke jutott az eszébe. Maga a „váda“, amelyet Székely Ferenc udvari tanácsos ellen intézett meg sem érdemi, hogy foglalkozunk vele, mint ahogy Heller Bernát hasonló megnyilatkozása nem kívánkozna hírlapi megvitatásra.

Székely Ferenc közéleti multja, több mint ötven esztendő fíradhatatlan munkálkodása a zsidóság érdekében magasan felette áll az ilyen kicsinyes és forró agyú vádaskodásnak. A magyar zsidó közvélemény fölényes vállonagatással fogadja az önérdékű hangulatkelésnek ilyen erőszakos megnyilatkozásait és töretlen bizalommal áll azok mellett, akik nem szavakkal, hanem komoly cselekedetekkel bizonyították be a zsidóságot folytatott kiizdelmük eredményességét.

A gyűlölködés nyilai nem azokat sebz meg, akik felé repítették, hanem azokra pattan vissza, akik ismeretlen, vagy talán nagyon is jól ismert célok érdekében a paritáshoz nyultak. Ahogy nincs szüksége Székely Ferencnek arra, hogy reflektáljon az ilyen komolytalan vádaskodásra, éppen úgy Guttmann Mihálynak, a Rabbiszeminárium világhírű tudós rektorának sem kell védekeznie, hiszen mindenki nagyon jól tudja, hogy nem Guttmann Mihálynak volt szüksége a rektori pozícióra, hanem a magyar zsidóságot nyert kifejezhetetlen becsü értéket azzal, hogy Guttmann Mihály hosszú kapacitálás után hajlandó volt a Rabbiszeminárium élére állni.

A magyar zsidóság komoly rétegei már csak mosolyognak Heller Bernát

vált. A világgazdasági helyzet megváltozása és a praktikus antiszemitizmus oda vezetett, hogy a zsidó százelékaránya nemcsak a főiskolákon, hanem csaknem minden magasabb foglalkozási ágban, amelyben az elzsidósodást hozták fel, már jóval a numerus clausus aránya alá süllyedt. A zsidóknak a foglalkozási ágakból való kiüldözése egyre tart, a numerus clausus törvénye nélkül is. A numerus clausus ellen indított harcot az olyan foglalkozási ágak ellen is folytatni kell, ahol a zsidóság egyáltalában nem kap szerepet, hiszen a numerus nullus még a numerus claususnál is veszedelmesebb. Az antiszemitizmus vezérharcosai ordító csatalkáltásokkal vetik magukat a numerus clausus ellen harcoló zsidóságra, hogy ezáltal eltereljék a figyelmet arról a szisztematikus irányított hadműveletről, amely törvény nélkül is kivonja a gyékényt a zsidóság lába alól. A városi kormány szinte mosolyog az antiszemitizmus vezérharcosok csatalkáltásain, mintha azt mondaná: minek lármáztok, hiszen csendben is elérték céljaitokat?

Róbert Stricker.

nem szünő harcaim. Mi azonban, mégis megállunk ennél a jelenségnél. A világ zsidósága és természetesen a magyar zsidóság is ellenségeink gyűlölködő pergőtűzében áll. Elszánt hadjárat folyik ellenük, vértelen, de mégis gyilkos háború, amelynek lövészárkaiba valótlán vádák hangoztatásával toborozzák a harcosokat. Aki ezekben az időkben nem tud felemelkedni kicsinyes érdekei, vélt sérelmei, amelyek mint láttuk, egy megrongált idegenrendszer képelelei, aki a zsidóságot szorongatott táborán belül kovácsolja vajdát, azt tudva, vagy tudatlanul dum-dum lövegek szállít állig felfegyverzett ellenségeink számára.

Ha Heller Bernát nem tud feleszmélni gyűlölködésének kábulatából, az Heller Bernát dolga. De, ha akad egy úgynevezett zsidó felekezeti lap, amely helyet ad az ilyen átlátszó célt manőverezésnek, sőt nemcsak helyet ad, hanem saját vegyi konyháján készíti el azokat a mérges gázzal telt bombákat, amelyeket a magyar zsidóság legfőbb vára, a pesti hitközség épületére hajítja, az már több, mint felelőtlenség, több, mint lelkiismeretlenség, több mint az idők parancsoló szavának meg nem értése! Az bűn, jóvátehetetlen véték az egész zsidóság ellen. A zsidó felekezeti érdekeiért és jövőjéért harcoló komoly felekezeti sajtó felháborodással fordul el az ilyen jelenségektől. Amíg a Milotayak, Rajnissok, vagy akár Meskó Zoltánok antiszemitizmusával kell megküzdeni, a magyar zsidóság egygyéforrott akaraterővel indul a harcba. De ha saját soraiból támadnak a zsidóságra, az nemcsak veszedelmes, hanem egyenesen végzetes is lehet. Tiszteljük és értékeljük az alapos és tárgyilagos kritikát, de megvetéssel és izzó felháborodással utasítjuk vissza a személyes gyűlölködésből, a bosszúvágyból született rágalmazások alantas módszereit.

Támadjunk fel!

Legutóbbi számunkban örömmel állottunk meg egy híradásnál, amely arról szólt, hogy dr. Rosenák Miksa elnöke alatt dr. Friedmann Ignác és dr. Spitzer József kétszáz-kétszáz pengős pályadíjat tűzött ki zsidó irodalmi munkák díjazására, illetőleg a héber nyelv kultiválására. Az öröm tüze gyulladt fel bennünk, mert éreztük és láttuk, hogy az évek óta hirdett program nem falra hányt borsó, mert éreztük, hogy végre a magyar zsidóság nemesen gondolkodó rétegeiben is megfogamzik a gondolat: ápoljuk nyelvünket, ápoljuk irodalmunkat, mert csak a nyelv és az irodalom konzerválja minden körülmények között a vallást.

A zsidóság több, mint ötezer esztendő történelme nem más, mint a nyelv apoteozisa. Állítjuk, hiszen nem is merészség ez, hogy a nyelv szépsége, a nyelv ereje, a nyelv elevensége nélkül a világ zsidósága nem élhetne volna át több mint ötezer év viszontagságait. A héber nyelv időálló és időt állító elevensége volt a leghatásosabb védőpajzs az üldözöttek és szenvedésekkel szemben, a héber nyelv csobogó forrásán át patakzott generációról-generációra a hit, a nemzeti hagyomány, egy szóval a zsidó élet.

Nem először írjuk, de nem lehet elég-szer hangsúlyozni, hogy a zsidó nép egyedül áll a világ nemzetei között azzal a tulajdonságával, hogy népisége és vallása egy-ugyanaz, megkülönböztethetetlen és szétválaszthatatlan, ahogyan a Talmud mondja: A Tóra és Izrael egy és ugyanaz . . . (Iszrael v'ojreisz chad hie.)

A Tóra népe a zsidó történelem hullámzó szakaszában mindig hűséges maradt a Tórához, de igen gyakran hűtlenné bizonyult a Tóra nyelvéhez, a héber nyelvhez. Már pedig a Tóra szellemét, igazi varázsát, maradéktalan jelentőségét, csak úgy érthetjük és úgy érezhetjük, ha maga a nyelv nem ismeretlen és titokzatos kapu, amelyen nem tud keresztülhatolni a gondolat. A történelem bizonyossága szerint mindig azok az idők jelentették a legfőbb veszélyt a zsidóságra, illetőleg mindig gyöngének bizonyult az örök veszély-gyel szemben a zsidóság azokban az időkben, amikor elhalványult a Tóra nyelve iránti érdeklődés.

Irott emlékeink vannak abból az időből, amikor Izrael népe kénytelen volt elhagyni hazáját, hatszáz ezer zsidó került a babiloni fogságba. Ebben a kor-

ban a zsidó nép hűtlenné vált nyelvéhez és amikor Ezra és Nehemia visszavezette a zsidóságot hazájába — már csak negyvenöt ezren követték a felszabadítókat. A többiek, több mint félmillióan, elvesztek, felolvadtak az idegen környezetben, mert elveszett a nyelv.

A nyelvvel együtt elveszett a hit, elvesztett az a mély és igaz vallásosság, amely a zsidóságnak legfőbb fundamentuma volt minden időben. Ezekben a szomorú időkben a zsidóság még a szombat szentségét sem tartotta meg, hiszen azt mondja az Irás, hogy a zsidóság a szombati napon rendezte vásárait. A szombati vásárokon kezdte el Ezra a heti szakaszok magyarázatával a zsidóság visszatérítését hitéhez és nyelvéhez. Ennek a visszatérítési akciónak eredményeképpen erősödött meg újra a zsidóság.

A huszadik században, különösen a legutóbbi esztendőben hasonlatosak az állapotok a babiloni fogságból való szabadulás idejéhez. A zsidóság most is hűtlenné vált nyelvéhez, ebből következően hűtlenné vált hitéhez és tradícióhoz is. Amíg egyik oldalon az őshazába visszatért zsidóság regenezően a héber nyelvet, addig a diasporában élő zsidó milliók szinte teljesen eltávolodtak a Tóra és a próféták nyelvétől, olyan mértékben, hogy imádságának szövegét sem érti . . .

Hogy ez mit jelent, arra felesleges kitérni, hiszen mindenki tudja, mindenki érzi, igazán elmélyült áhitat nem kísérelheti azt az imádságot, amelynek értelmével nincsen tisztában az imádkozó. A feladat tehát egyszerű és világos. Új Ezrákra van szükség, akik visszatérítik a zsidóságot nyelvhez és hitéhez. Új Ezrákra, akik fáradhatatlanul járják a vásárokat és hirdetik a pénz, a vagyon örvényébe szédült zsidóság számára a hit és a nyelv mindennél fontosabb jelentőségét.

Új hittérítésre van szükség, de ezt az új hittérítést csak a régi nyelv feltámasztásával lehet sikerrel befejezni. Nem kerül ellentmondásba hazafias szellemével a diaspora zsidósága, ha visszatér őseinek nyelvéhez. Jó magyar, jó angol, jó francia maradhat akkor is, ha érti az imádságát, ha érti történelmének könyveit és elmélyülhet bennük. Ennek az értelemlék hiánya okozta és okozza elsősorban azt, hogy zsidó irodalomról Magyarországon nem beszélhetünk. Hiába vannak fényes tehetségtű zsidó vallású írónk, ha nincs közöttük olyan, aki a zsidó lélek, a zsidó érzés,

a zsidó értelem fészkehez férközhetne.

Már pedig irodalma nélkül elsovd a nép. A zsidóságnak a darab kenyérhez, a korty vízhez hasonlóan szüksége van az irodalomra, amely táplálja, fűti és élteti minden időközön át. Más nemzetek között élő zsidóság már réges-régen felismerte a zsidó irodalom kialakításának szükségességét. Londonban, Párisban, Varsóban százezrek állanak a zsidó irodalom támogatásának rendelkezésére. Minálunk, ha néha jelentkezik is a zsidó irodalomnak egy-egy

kis palántája, elsovd, elvész, eltűnik a részvétlenség homoksvatagán . . .

Most dr. Friedmann Ignác és dr. Spitzer József pályadíjaival megindult a folyamat, amely remélhetőleg egyre bővebb mederben árad majd, hogy óvó, szelől védő melegágyat építsen a zsidó irodalom fölé . . . Akármilyen nehéz viszonyok járnak is ma a zsidóságra, akárhány Hámán tör is ellenünk, mégsem mondhatjuk azt, hogy árvák vagyunk . . . Igenis vannak még közöttünk melegen érző zsidó férfiak, vannak még közöttünk a zsidó jövőért aggódó lelkek és ezek áldozatkészséggel állanak a zsidó jövővé szolgálataiba. Mi hiszünk abban, hogy megindulnak a száz és kétszáz pengős és a száz és kétszáz pengős téglából felépült a zsidó irodalom hatalmas vára, amely megvédi, megoltalmazza a zsidóságot, mint ahogy több mint ötezer esztendőn keresztül védte és oltalmazta. Hiszünk abban, hogy az újjáéledő zsidó irodalom megszeretteti szent vallásunkat a hit hűtleneivel és kevesebb lesz a gyöngelkű, kevesebb lesz a megalkuvó . . . Nem lesz olyan sötét, sivár és tragikus a kitérésekről vezetett statisztika, mint most, amikor az év minden napjára esik egy-egy hitehagyás . . . Mi ezeket az eredményeket várjuk a zsidó irodalom regenerálódásától.

Pintér Miksa

A budai hitközség viharos közgyűlése

Kedden este tartotta a budai hitközség költségvetést megállapító közgyűlést Kriszhaber Adolf elnöklete alatt. Auer Róbert pénzügyi előljáró ismertette a tárgysorozatot és mint nagy vívmányokra mutatott rá a főként lakásába bevezetett telefonra és a pénzbeszedők felemelt jutalékára. Poénként a Chevrának folyósított segélyről beszélt, de ekkor Freud Arthur vezérigazgató megjegyezte:

— Ezt is az Unifikációs Párt szerezte, akárcsak a látványos templomot.

Az Unifikációs Párt ugyanis még a múlt közgyűlésen javasolta a Chevrának megsegítését, de akkor az előljáróság nem járult hozzá a javaslathoz. A vita első szónoka Gesztes Ferenc tárgyi adatok helyett ismét szóvirágokkal operált, majd váratlanul és kínos felkiáltással kijelentette, hogy a vezetőfőrábbi is ellenzi az unifikációt. Óriási felháborodás követte ezt a kijelentést, hiszen mindenki tudja, hogy dr. Kiss Arnold vezetőfőrábbi teljes pártatlansággal tartja távol magát a felekezeti politikai harcoktól. Különösen Sós Endrétől robbant ki felháborodás.

— Kikérjük magunknak, hogy a főrábbi nevét kortescélokra használja fel — kiáltotta.

— Felháborító, hogy már a főrábbi is kizsajátítja, — harsogta Koppány Dávid, a látványos elöljárója.

A vihar elültével Sós Ármín vezérigazgató szólalt fel és általános figyelem középpontjába szedte darabokra az irrealis költségvetési előirányzatot.

— A budai hitközség pénzügyi helyzetét a legjobb akarattal sem lehet konszolidálni nevezni — mondotta, — de különösen szomorú, hogy amíg tavaly a költségvetés tizenhat százalékát fordították kulturális és jótékonyági célokra, addig most csak tizenhárom százalékát óhajthatjuk erre felhasználni.

Bíráta a budai hitközség magatartását nyugdíjak kérdésében, majd adatokat sorolt fel annak igazolására, hogy a budai hitközség pénzügyi helyzete rosszabbodott. A választási kiadásokra előirányzott tétellel kapcsolatban követelte, hogy az összes pártok képviselői kapjanak helyet a választási bizottságban. Kifogásolta, hogy dr. Heller Bernátot, a képviselőtestület egyik tagját az előljáróság fizetéses tanfelügyelőül alkalmazta. Ebben súlyos összeférhetlenséget lát. Külön sérelmezi azt, hogy erről a kinevezésről sem az előljáróság, sem a pénzügyi előljáró nem informálta a közgyűlést.

Kertész Manó előljáró, igyekezett megvédeni Heller Bernátot, majd Veres Béla után Bíró Lajos ny. járásbíró kritizálta élesen a költségvetést. Löwi Mór sarkókereskedő harcias beszédet tartott, amelyben megjegyezte, hogy „ő megvédi Budát”.

Ezután Alapi Béla igazgató, az Unifikációs Párt elnöke szólalt fel a képviselőtestületi tagok lelkes óvációja közben.

— Kritikáink és ellenőrzésünk úgy látszik komoly haszonnal jár, hiszen a tavalyelőtti terjesztett kifogásainkat az előljáróság most kénytelen volt hono-

ralni. Persze a legfontosabb kívánságaink most is teljesíthetetlenek maradtak. Így például az előljáróság még mindig megfedkezett a felhasznált alapok restitálásáról, pedig ezekkel az alapokkal kapcsolatban nekünk nemcsak könyvelési, hanem erkölcsi tartozásaink is vannak. Nem elégít ki bennünket a nyugdíjkérdés rendezése, hanem követeljük, hogy az alkalmazottak fizetését állítsák vissza legalább arra a nivóra, amelyen a redukciók előtt voltak.

Élesen tiltakozott a vezetőfőrábbi személyének pártpropagandába való bevonása ellen, mert rossz szolgálatot tesznek a hitközségnek azok, akik ilyen módon vétnek a papi tekintély ellen. Heller Bernát alkalmazásával kapcsolatban nem a nyugdíjazás ellen van kifogása, hanem az erkölcsi összeférhetlenség ellen, amely tiltja, hogy képviselőtestületi tag pénzt vegyen fel a hitközség pénztárából.

Gesztes Ferenc valamit közbeszólt, mire Alapi Béla energikusan jelentette ki:

— Én már ilyen kényes izlésű vagyok! Nem szoktam semmit sem eladni a hitközségnek.

Egerszaloki Czigler Béla pedig Gesztes felé kiáltott:

— Gesztes úr úgy tesz, mintha ingyen adna szentet a hitközségnek.

Auer Róbert csak frázisokkal tudott Alapi Béla és Sós Ármín költségvetési kritikáira válaszolni, de a többség ennek irányzatot.

— Gesztes úr úgy tesz, mintha ingyen adna szentet a hitközségnek. A költségvetési vitának igen csúnya folytatása következett. Nagy Elemér és Gesztes Ferenc képviselőtestületi tagok indítványt nyújtottak be Heller Bernát ügyében azzal a furcsa és érthetetlen szöveggel, hogy: „politikai magatartásáért bántódásban senki se részesülhesen.” Az indítványhoz Alapi Béla szöveget hozzá. Ismertette az előzményeket és elmondotta, hogy Heller professzor még Blau Lajos rektorátusa alatt önmaga kérte a kultuszminisztériumtól nyugdíjaztatását. Később Heller megbánta ezt a lépését és mert az illetékes tényezők elkerülésével kérelmezett méltóságos címet nem kapta meg, fűző-fához szaladgált, hogy visszahelyezék a szemináriumba. Kiss Arnold főrábbi, Szántó Jenő és ő maga is fáradozott Heller érdekében, de mert Heller tanítási szellem nem egyezett a szeminárium szellemével, hanem inkább Welhauser német professzor szabad lyceumban való tanítási módszerével volt összhangban. Székely Ferenc vezérlőbizottsági elnök, Blau rektor felfogása ellen nem volt hajlandó semmit sem csinálni. Ennek ellenére Hellernek mégis adtak néhány órát, így tehát az igaztása teljesen jogosulatlan. Heller Bernátot sértő közbeszólásaiért előnkénti rendutasításban részesítették. Székely Dezso annak kijelentésével, hogy tudomása szerint Stern Samu országos írodai elnök is fáradozott Heller érdekében, kérte, hogy az indítványt vegyék le a napirendről. Ezután igazgató hangulatban, szokott szí-

néskedő pózaiban Heller Bernát is felszólt, de szavai hatástalanok maradtak. Kriszhaber elnök szavazásra tette fel a kérdést, amit az Autonomista Párt természetesen gondolkodás nélkül megszavazott. A közgyűlés a józan elemek felháborodása és megbotránkozása közben véget ért.

A jótékonyasági ügyosztály beszámolója

A pesti izr. hitközség jótékonyasági ügyosztálya folyó hó 1-én tartotta dr. Zahler Emil előljáró elnöklete mellosztály tagjai nagy számban vettek lelt beszámoló ülését, melyben az ügyosztály tagjai nagy számban jelentek meg.

Dr. Zahler Emil előljáró sajnálattal állapította meg, hogy az ügyosztály munkája ez évben is gyarapodott a tönkrement, elagott és munkaképtelen hitsorosaink kérélmé folytán. De nemcsak a helybeli szegények nagy tömegei keresik fel az ügyosztályt, hanem sajnos, mind többen és többen a Németországból és külföld egyéb államaiból jövő hitfelek is, kik nagyrészt további utazáshoz kérik a segítséget. A téli nyomor enyhítésére az ügyosztály üzembe helyezte a népkonyhákat, melyek azáltal, hogy a főváros inségakciójába be vannak kapcsolva, a fokozódó igényeknek kellőképp meg tudnak felelni. Az iskolás gyermekek felruházását is az eddigi keretben végzi, a középszemélyi segélyeket pedig posta útján juttatja el a reáisorulatnak. Majd meleg köszönetet mondott Sch w a r c z M ó képviselőtestületi tagnak, nagylelkű ruházati adományáért, mellyel lehetővé tette 60 gyermek felruházását. A beszámoló folyamán az ügyosztály tagjai átterezve a nyomorgók szenvedéseit, azonnal több ruhaneműt és pénzt ajánlottak fel a nyomor enyhítésére és ígéretet tettek, hogy másokat is buzdítanak az adakozásra.

Molnár Gyula előljáróhelyettes az idei ruházási akcióról tett részletes jelentést, kérve a tagokat, hogy minél több ruhaneműt szerezzenek a nyomorgóknak. Klein Miksa előljáróhelyettes a havi segélyezettokról számolt be, jelezte, hogy több, mint ezer család részesül állandó havisegélyben. Galambos Jenő főtanácsos által betervezett jövő évi költségvetést az ügyosztály tudomásul vette. Schwarcz Mór, Guttmann Mór és Rosenberg Mórné ügyosztályi tagok hozzászólásai után az ügyosztály halás köszönettel adozott dr. Zahler Emil előljárónak. Molnár Gyula és Klein Miksa előljáróhelyetteseknek a fátadhatatlan munkásságért. Végül dr. Zahler Emil előljáró köszönetet mondott az ügyosztályi tagoknak az egész év folyamán kifejtett tevékenységért, valamint Galambos Jenő főtanácsosnak, az ügyosztály vezetőjének a szegények lelkiismeretes gondozásáért.

Antiszemitizmus és cionizmus címmel tart előadást dr. Buk Miklós a Cionista Szövetség (Andrássy-út 67.) szemináriumi előadásai keretében, december 15-én, vasárnap délelőtt 11 órakor. Belepódiój nincs.

Vértés Emil a VIII. körzet elnöke?

Mintegy tíz esztendő óta örömmel konstatáljuk, hogy Vértés Emil, a magyar közgazdasági élet egyik legkitűnőbb reprezentánsa, a Pesti Izraelita Hitközség gazdasági előljárója, egyre intenzívebb érdeklődéssel viseltetik minden zsidó közügy iránt. Mi ezt természetesen tartjuk, mert tudjuk, hogy Vértés Emil otthonról családi hagyományként hozta magával a zsidó közösségért érzett szeretetet. A meglepetést inkább az okozta, hogy rendkívül nagy kiterjedésű és sokféle ágazódó elfoglaltsága ellenére is talált időt a zsidó közösségért folytatott tevékeny és áldásos munkálkodására.

Most Vértés Emil gazdasági előljáróval kapcsolatosan rendkívül érdekes tervezgetés híre kering a pesti zsidóság köreiben. Arról van szó, hogy a VIII. körzet, a Józsefváros zsidósága Vértés Emilnek szeretné megnyerni a körzeti elnök tisztjét, a lemondott Weisz Márk helyére. Ezek a tervek egyre konkrét formát öltenek, az egész körzet zsidósága befejezett tényként fogadta Vértés Emil elnököt, csak egyetlen ember nem nyilatkozott még — és ez éppen Vértés Emil volt.

Bizonys, hogy a VIII. körlet zsidósága a legszorgosabb keresés mellett sem találhatna alkalmasabb elnököt Vértés Emilnél. Az ő végtelen tudása, nagy gazdasági szakismerete és mind ezeken felül páratlan jószága és öltudatosága szinte predesztinálják arra, hogy elfogalja ezt a nemesak dicséret, hanem nagyon sok munkát is jelentő pozíciót. Mert a VIII. körzet hosszú évek óta a mostoha gyermek szerepét tölti be a többi körzetek között. Itt akadna, boven akadna tennivalója Vértés Emilnek. Mindenekelőtt megoldatlan probléma a templom felépítésének kérdése.

A körzet tehát kifejezetlenül sokat nyerne Vértés Emilrel. Más kérdés, hogy Vértés Emil rendkívüli elfoglaltsága mellett vállalja-e ezt a munkát többet? Reméljük, és velünk együtt reméli a VIII. körzet egész zsidósága, nagy Stern Samu elnöknek sikerülni fog rávenni Vértés Emilre ennek a funkcionálnak betöltésére is. Ebben az esetben a VIII. körzet zsidósága megelégedett érzéssel tekinthet a jövőre elé, mert Vértés Emil minden bizonyossággal megtalálja az egyedül lehetséges megoldást minden problémára, az ő személyében méltó utód kerülne Weisz Márk helyére, aki Weisz Márk agilitását, tehetségét, áldozatos munkálkodását pótolni tudná.

Az első német repülő feltalálója — zsidó. A német sajtó megünnepelte a dátumot, hogy 25 évvel ezelőtt emelkedett először a levegőbe a tempelhofi repülőterén az első „Taube”-rendszerű német hadirepülőgép. A repülőgépet Rumpler mérnök építette. A német zsidó sajtó most aztán elmondja, hogy Rumpler zsidó volt, német zsidó temetőben van eltemetve, az a pilóta pedig, aki negyedszázad előtt ezt a repülést elvégezte: Jablonszky Brunó, szintén zsidó volt és a világháborúban halt hősi halált német hazájáért.

Az új rádió hangraforgó

Örök értékű, kedves meglepetés a gramofonszakmában

Irta: STERNBERG FERENC,

a Sternberg Ármín és Testvére magy. kir. udv. hangszergyár igazgatója

A rádió-technika hatalmas fejlődése annyira még nem jutott, hogy a modern kor érzékeny idegzetű embere tiszta örömet lelhesse a rádiózásban. Mindenki, akinek rádiója van, érezte, tudja és várta, hogy valami hiányzik ahhoz, hogy a rádiókészülék teljes, tökéletes legyen. A legkiválóbb szakmérnökök nyilatkozata szerint a cégem által most forgalomba hozott rádióhangraforgó az a régen várt, de nagyszerűen megvalósított készülék, amelyre bármely rádiót egyszerűen ráhelyezve, a rádiókészülék hiányosságait megszünteti.

Egyetértek azokkal a kiváló szakértőkkel, akik azt mondják, hogy az új rádióhangraforgó nemcsak külső megjelenésében mint újszerű kis bútor valódi remekmű, hanem főként gyönyörűen tisztá, élethű hangja és páratlan üzembiztonsága révén az. Ami a rádió- és gramofont kedvelő közönséget illeti, nem kétséges, hogy az új készüléket a legnagyobb szeretettel és lelkesedéssel fogadják. Ezt bizonyítja az a nagy forgalom, ami néhány nap óta — a hangraforgó megjelenésének idejétől — gramofon osztályunkon lebonyolódik. A rövid idő alatt keletkezett népszerűségnek egyik legfontosabb tényezője a rendkívüli olcsó ár. Valóban, ha meggondoljuk, hogy a készülék precíziós villamos-motorral, hangerőszabályozó, valamint hangsebesség-szabályozó-berendezéssel, kobalt-mágnessel készített hangdobozzal s mindez gyönyörű, modern, ragyogóan fényezett nemesfaburkolatú szekrénybe építve csupán 120 pengőbe kerül, akkor természetesen találjuk, hogy akinek rádiója van, azt hangraforgó készülékkel óhajta kiegészíteni.

Az új készülékeken minden gramofonlemez csodálatosan tisztán, életlenül szól meg.

Különösen nagy jelentőséget kap a hangraforgó azáltal, hogy a legszebb felvételű gramofonlemez is ma már nagyon olcsón vásárolható. Hivatkozom itt arra, hogy gramofon-termékben már egy pengő tíz fillőrt árusítanak új gramofonlemezeket, külön jegyek szerint.

Az új hangraforgó készüléknek a rádió népszerűsítése terén nagy hatása van.

Aki eddig azért nem rádiózott, mert a programhoz-kötöttség, vagy pedig a téli nedves időjárás idején gyakori zörejt okozó zavarok vették el a kedvét, az most nyugodtan vásárolhat rádiót hangraforgóval kombinálva. Tiszta öröme és élvezete telik majd benne. Amikor tánczenét kíván hallgatni, nem kell a sportjelentésekben gyönyörködni, amikor angolul, franciául, vagy németül akar tanulni, nem kell klasszikus zenét hallgatnia és viszont: de nem sorolom itt fel a hangraforgó nélkül való rádió által okozott különböző kényelmetlenségeket. Még arra akarok rámutatni, hogy nemcsak a budapesti rádióstúdió, hanem minden stúdió legsikerültebb, legszebb és legkedveltebb programját a gramofonlemez adja. Ennek a megismerésnek a természetes következménye volt az a megoldás, amely a hangraforgó-készülékkel a rádió tökéletes kiegészítőjévé teszi.

Az új készülékeken minden gramofonlemez csodálatosan tisztán, életlenül szól meg.

Különösen nagy jelentőséget kap a hangraforgó azáltal, hogy a legszebb felvételű gramofonlemez is ma már nagyon olcsón vásárolható. Hivatkozom itt arra, hogy gramofon-termékben már egy pengő tíz fillőrt árusítanak új gramofonlemezeket, külön jegyek szerint.

német menekültkérdés további intézése felől. Mint értesülünk, a népszövetségi tanács a jövő év januárjában a szakértők jelentése alapján végleges határozatot fog hozni a német menekültek védelméről. MacDonald egy újságírónak adott nyilatkozatában kijelentette, hogy januártól kezdve maga a Népszövetség veszi a kezébe a menekültek sorsának intézését.

Romániai levél:

... De miért verekednek?

Csernovitz, 1935. december.

Nemcsak a zsidóság, hanem az egész világ is hozzászokott már az antiszemitához és minden különösebb felindulás nélkül veszi tudomásul, ha a mesterségesen felizgatott antiszemita tömegek megtámadják, meggyalázzák, agyonütköztetik, kiforgatják a zsidóságot. Arra még felfigyelnek, ha az egyetemi hallgatók újra meg újra sikraszállnak a numerus claususért és véres verekedések közben akadályozzák meg a törpe kisebbségben lévő zsidó hallgatókat a tanulásban. Mi már ezt is megszoktuk. Hídeg haraggal, de minden szenvedélyesség nélkül vetik magukat a keresztény ifjak zsidó bajtársaikra, azokra, akikkel néhány perc előtt talán még barátságos diskurzust folytattak. A pszichológia örök rejtélye marad, hogyan történhetik meg az az éles fordulat, hogy a keresztény ifjúság, amely régebben a szabadságeszmék látától hevült, látszólag minden indok és minden proposnélkül a zsidó tanulóifjúságra veti magát és durván begázol jogaiba.

Az egyetemeken valóban több zsidó fiatalembert találunk, mint amennyi az országos arányszámnak megfelelő. Ezek a fiatal emberek tanulmányaik elvégzésével orvosok, ügyvédek, mérnökök lesznek, tehát a szabad pályákon helyezkednek el. Ugy látszik a numerus clausus harcossai a szabad pályákat is szeretnék lefoglalni a zsidóság elől, azok számára, akiket már nem lehet az állami, illetőleg városi hivatalokban elhelyezni. Kenyérhez a zsidónak is joga van. A zsidóság zöme a középosztályhoz tartozik és ezért érthető, ha fiait nagyobb számban küldi főiskolákba, mint a többségi nemzetiség. Mint-hogy azonban a diplomás zsidó fiatal emberek állami elhelyezkedése csaknem lehetetlen, a szabad pályán valóban komoly versenyt jelentenek az állami állásokból kiszorult többségi diplomások számára. Ez szolgálhat magyarázatul arra, hogy a numerus clausus követelése kedves a többségi nemzetiség előtt. Nem erkölcsös és nem a keresztény szemléből folyik, ha valakinek azt mondjuk: menj arrább, mert az asztalnál helyedre akarok ülni. A megérthetőségért vívott harcban azonban nem az erkölcsi motívumok játszódnak a főszerepet.

Mi a helyzet azonban, ha a numerus clausus követelése már a törvény nélkül is és a követelt arányszámon túl is teljesedésbe ment? Mi a helyzet, ha a zsidó diákok arányszáma a javasolt arány alá süllyed?

Az alkotmány és a fennálló törvények megváltoztatása nélkül is sikerült már az orvosi fakultás zsidó diákjainak számát, jóval a zsidóság arányszáma alá csökkenteni. Azoknak, akik az orvosi fakultáson akarják továbbképezni magukat, az érettségükön kívül még külön felvételi vizsgát kell tenniük. Erre a felvételi vizsgára rengeteg jelentkeztek, de csak nagyon kevesen jutottak át a rostán. A zsidó „féj”, amely már a középkorban is ezer

és egy bizonyítékát adta annak, hogy különös képességei vannak az orvostudomány terén, ezuttal ismételtentehet-segtelenné bizonyult, legalább is erre kell következtetni abból, hogy a felvételi vizsgákon rendre elbuktatják a zsidókat. Ez a tény is pszichológiai titok, amelynek megoldása nyilván azon az útvonalon keresendő, amely a numerus clausushoz vezet. A sok száz és száz zsidó jelentkező között, akik valamennyi az orvosi fakultáson akarták továbbképezni magukat, mindössze ötven akadtak olyanok, akik megfeleltek a külön vizsga követelményeinek. Négy fiú és egy leány előtt nyílt meg az egyetem kapuja. A véleményezett arányszám mellett összehasonlíthatatlanul több zsidó diákot kellett volna felvenni az egyetemre. Azt kellene következtetni ebből a jelenségből, hogy a keresztény többség gyűlölete a zsidó kisebbség ellen nyugvópontonra jutott. Nem. Nem nyugodott meg, hiszen csak nemrégiben történt, hogy a keresztény diákok rávetették magukat erre a valóban törpe kisebbségre és még a gyengébb nemre se voltak tekintettel. A mondai világban ez a harcmodor elképzelhetetlen lett volna. Akkoriban minden ember hősként verekedett és a leggyengébb nem előtt, most és nálunk másképp van ez. Bátrak a túlsúlyban és megverik a leányt is, ha zsidó.

A cári Oroszországban az orosz diákok megvédték kollégáikat a tömeg pogromhangulata elől, mint ahogy minnesetben a zsidók védelmére keltek az orosz intellektuelek. Nálunk fordítva van. A nép türelmes és belátó, viszont az úgynevezett intellektuelek szítják az antiszemitizmus lángját. Az antiszemitizmus avant gardistái ma a diákok. Ez a tény. Es ezt nem lehet Hitler felépésével indokolni, mert nálunk már régi gyakorlat az. Amíg régebben a diákságot kielégítette volna a numerus clausus, most már numerus nullust követelnek.

Rendben van, De miért verekednek? Miért támadják meg az öt kiszolgáltatott szegény diákot? A többség állítólagos „hazafiai” elgondolkozhatnak a jelenség fölött. Nem lehet mindegy szemükben, hogy a felnövekvő új intelligencia, az egyetemi polgárság milyen légkörben él. Az öt zsidó diák a miniszterhez fordult segítségért. A miniszter korrektül válaszolt és teljes védelmet ígért. De az Isten az égből lakozik, a miniszter pedig még messzebb. A diákság pedig tapasztalatból tudja már, hogy soha semmilyen retorzió nem következik a miniszter nyilatkozatai után.

Külátstalan a mi ifjúságunk helyzete. Az a tény, hogy nem jobb a helyzet a gyógyszerészeti fakultáson, nem jobb Lengyelországban és Magyarországon sem, alig ha vigasztalhat meg bennünket, legfeljebb arra jó, hogy az egész világ zsidóságának növekvő pesszimizmusát táplálja.

Mérhetetlenül zavarba jönnek, ha konkrét kérdést szegünk mellükre:

mondják meg hát mi a zsidóság bűne. Pienkor absztrakt elgondolások, zavaros faji teóriák köpenyébe burkolóznak, amelyek a kritika hűvös és éles lencséje alatt szappanbuborékként foszlanak széjjel. A mi szemünkben szálfákat keresnek, mialatt nem látják meg saját szemükben a gerendát. Tőlünk, a világ kisebbségétől, makulátlan erkölcsiséget, kivételt nem ismerő becsületességet igényelnek, míg a saját sorakban elnézők és nagyonis megbocsájtók. Pedig az igazság az lenne, hogy éppen evlünk évezredek üldözöttelei kellene az elnézésnek megmutatkoznai.

Nem igaz, hogy bennünket bűneink miatt üldöznek. A mi bűnünk az, hogy tehetségesek vagyunk. Ezért üldöznek bennünket. Mert évezredek szenvedései között is megmaradtunk zsidóknak, mert példátlan vitalitásunk életben tartott bennünket, ez a mi igazi bűnünk. Mert megvannak képességeink ahhoz, hogy a legmélyebbről is magasba lendüljünk, hogy a legdurvább üldözöttesek között is megmaradjunk, ez a mi bűnünk. Hogy az élet minden vonalán kiválólt alkotunk, hogy mindenütt előjárunk az emberiség érdekeinek szolgálatában, ez forralja az antiszemitizmus lángját, ez dühíti ellenünk ellenségeinket. Ha nem lennének meggyőződve képességeinkről, meggyőződve róla a hitlerizmus, amely azzal a ténnyel, hogy minden energiájával épen a zsidók ellen fordul, bebizonyította, hogy a zsidóság sokat és nagyot alkotott, hogy a zsidóságtól van mit tartaniok azoknak, akik csak a saját érdeket nézik és nem törődnek az emberiség egyetemese érdekeivel. Ez a mi bűnünk.

A zsidóság aig egy százelekát teszi ki a világ népességének. Németországban még ennnyit se. Mégis kilencvenkilenc százelekét gyűlölik ellennük, kilencvenkilenc százelekét hirdeti, hogy el kell pusztítani bennünket, le kell molni velünk. Ez a gyűlölet, ez a mi erőnk.

Ha elveszik a jogainkat, miért gázolnak a lelkünkbe? Ha a lelkünkbe gázolnak, miért ütnek is bennünket?

Dr. Mayer Ebner.

Antiszemita propaganda az angliai elemi iskolák német tankönyveiben. Az angol elemi iskolák német nyelvű tankönyveibe, amelyeket német pedagógusok állítottak össze, antiszemita propagandát csempésztek bele, hogy az angol gyermekek lelkét megmérgezzék. Az angol néptanítók szövetsége most tiltakozását fejezte ki az ellen, hogy a németnyelvű tankönyveket német propaganda céljaira használják fel. Ezek a tankönyvek a zsidó faj kártékonykodásáról és az árják felsőbbrendűségéről írnak több helyen. A tiltakozás hatása alatt a kiadóvállalat, amely ezeket a könyveket forgalomba hozta, nyilatkozatot tett közzé, amelyben kijelenti, hogy tudomása nélkül kerültek be a könyvekbe ezek a zsidógyűlölet antiszemita kifejezések. A kiadóvállalat önként elhatározta, hogy ezeket a tankönyveket bevonja és az új kiadású könyvekből kihagyja azokat a politikai célokat részleteket, amelyek a zsidóság elleni gyűlölet fölkelésére alkalmasak.

Pro Domo

Irta: BEREND PÁL

Érdekes jelenség, hogy a közeledő hitközségi választás legalább annyira foglalkoztatja a velünk szembenálló sajtót, mint a zsidó felekezeti lapokat. Rainiss Ferenc képviselő, reformnemzedékbeli politikus, aki belső zsidó ügyekben valóssággal specialistanak képi ki magát az „Uj Magyarország” mostani vasárnapi vezércikkében ismét vizsgálat alá veszi a magyar zsidóság helyzetét és arra a konkluzióra jut, hogy a zsidóság egyrésze zsidóváltával kapcsolatosan, súlyos krízisen megy át. Elvesztette kapcsolatát a magyarsággal, a magyar hagyományokkal, a magyar jelenet és vágyódva nyújtja ki kezét Clon felé.

Arról nem beszél Rainiss, hogy ezt a valóságot a szélsőjobboldal gazdasági pogromra uszító tenorja váltotta ki bennünk. Arról megelégedik a szélsőjobboldal kintinó zsidókérdés-specialistája, hogy a magyar zsidóságnak soha a háború előtt, vagy a háború alatt külső problémái, belső, megoldandó ügyei nem voltak. A magyarság, a nemzet, az ország kérdései ráztak meg bennünket foglalkoztatták lelkünkben, azokban a máj-máj legendás esztendőkből amikor nem Wolff Karolyok és Milotay Istvánok irányították a közvéleményt, hanem Tisza István, Rákosi Jenő, illetőleg az a magyar réteg, amely ezeknek a férfiaknak a politikáját képviselte.

Nem mi provokáltuk ki, hogy a helyzet részben megváltozott. A magyar zsidóság — ezt most már ellenfelei sem tagadják — békében, háboruban is háború után teljesítette kötelezettségét. Ha az urak hivatkoznak a kommunire, akkor mi hivatkozhatunk Baracs Marcellára és Vázsonyi Vilmosra, akik hasonlóan bátorssággal helyezkedtek szembe a bolsevizmussal és olyan időben amikor keresztény vezetőfríak egész sora hódolt be a szélsőbaloldali aranylaktoknak.

Egyéb vonatkozásban pedig ugyebár nincs vitás pont a szélsőjobboldal és a zsidóság között. A liberális éra amit a zsidóság együttesen a nemzsidó magyarsággal olyan kultúrális értékeket teremtett, amelyekből még ma is a balkamizálódás tragikus korszakában minőségben élünk és táplálkozunk. A békében, a magyarság és zsidóság által együttesen felépített tudományos, művészeti, irodalmi művelődés nélkül ma nem volna európai hírű orvostudományunk, irodalmunk, színházunk és nem érne itt, ezen a földön egy nemzet, amely mindenkor joggal hivatkozhat kultúrfölényére, összehasonlítva a környező államokkal.

Válságba kerülünk. Miért? Förgatjuk a szélsőjobboldali lapokat és keressük a motívumokat, a vádakait, az égbekiható gaszágokat, amelyeket a zsidóság a nemzettel szemben elkövetett, vagy elkövet. És ime mindjárt találunk egy, a tudaladról származó váddal. Néhány nappal ezelőtt a Nemzeti Újság állapítja meg vezércikkében, hogy a legutóbbi valutabűntény szerep-

lői közül az egyiket Karniolnak, a másikat Bretschneidernek hívják. A nemzeti Újság rámutat arra, a „sötét atmoszférára, a galíciai levegőre, amelyből ez a két név, ez a két férfi kisarjadzott. Szóval megint az egész zsidóság a vádlottak padján.

Nos nekünk az az álláspontunk, hogy úgy Bretschneider, mint Karniol elvetemült gazemberek, annál is inkább, mert ma a zsidóság katasztrófájának időpontjában a magyar zsidóság egészének sorsát veszélyeztetik. Ettől függetlenül azonban úgy olvastuk a lapokban, hogy ugyanebben az ügyben szerepel egy dr. Veró nevű úr is, aki nem zsidó és akiről a Nemzeti Újság megállapította, hogy dr. Veró barátai mélyen sajnálják, hogy ilyen kitünő ember beleveredhetett ilyen ügybe.

A magunk részéről egyáltalán nem sajnáljuk dr. Verót. A gazembereknek valláskülönbség nélkül börtönben a helyük. Ha Bretschneider és Karniol „sötét galíciai figurák”, akkor ugyanezt állapíthatjuk meg — a galíciai jelző elhagyásával — dr. Veró urról is. A bűnösséget mi nem aszerint osztogatjuk, és a bűnös iránti részvétet mi nem aszerint érezzük, hogy a bűnös milyen vallású, hanem a jog, az igazság és a méltányosság alapján. Ha egy zsidó bűnös, nem fáj érte jobban a szívünk, mintha keresztényről van szó. Viszont a keresztény bűnösnek nem vagyunk hajlandók a félrevezetett báránycsa szerepét ajándékozni.

Ezt az esetet azért iktattuk be cikkünkbe, mert rávilágít a magyarországi zsidókérdés lényegére. A zsidó nem bűnösebb és nem rosszabb, mint a nemzsidó. Zsidónak és nemzsidónak egyaránt hibái és erényei vannak — és bocsássanak meg, hogy ezt a közhelyet már nem tudom hányadszor le kell írni. Viszont a keresztény bűnösben a szélsőjobboldali közvélemény szívesen lát szörványos esetet, vagy akár félrevezetett áldozatot, ellenben a zsidó bűnös nagyon természetesen a „galíciai sötét atmoszférát sugározza cselekedeteiből.”

Rainiss Ferenc a zsidóság belső válságáról beszél. Mi erről a krízisről, ahogyan ő határozza meg, a cionisták és nemcionisták egymás elleni elkésredett küzdelméről nem tudunk. A krízis lényege nem ott keresendő. Rainiss rosszul látja ennek a válságnak a természetét. Ha ma szemben áll is egymással a cionista és asszimiláns zsidó,

ez az ellentét meg fog szünni abban a pillanatban, amikor a zsidóság ráébred arra, hogy nem tulajdon soraiban vannak az ellenfelei, hanem sorain kívül. Mi ismerjük a hivatalos zsidóság vezetőit és azt is jól tudjuk, hogy miféle elgondolások vezetik a magyar cionizmus irányítóit is. Rainiss Ferenc és a többiek őszinte fájdalomra meg kell mondanunk: mi nem látunk olyan áthidalhatatlan ellentéteket.

Cionista vagy nemcionista zsidó: az ellenséget kivétel nélkül a szélsőjobboldalon érzi. És ne higgyék Rainissék, hogy a magyar zsidóság pillanatnyi belső-politikai elvi küzdelme egy percig is elvonja figyelmünket arról az elvakult és felelőtlen propagandáról, amelyet hónapok óta vezet ellenünk Milotay István társasága. Cionista és nemcionista ugyanazon táborban lesz, ugyanazon zsidó és emberi igazságokat fogja hirdetni és egyformán védekezni fog, ha Milotayék beharangozott hadjárata tényleg megvalósul.

Ne akarjon Rainiss Ferenc a zsidóság sorai közt egyenlenséget szítani. Ennek a szándéknak semmi sikere nem lehet. A magyar zsidóság belső kríziséről beszélni akkor, amikor a magyar zsidóságnak ezerszer fontosabb és tragikusabb krízisben él országos vonatkozásban: mellébeszélés és nem egészen tisztá szándék. Hagyják az urak, hogy cionista, és nemcionista zsidók privát ügyüket egymásközött elintézzék. Ebben Rainiss Ferencnek, vagy a többieknek semmi beleszólásuk nem lehet. De szögezzük le, mi nem vagyunk kisebbség. Mi a recepció és emancipáció alapján a magyarsághoz tartozunk. Magyarak vagyunk legalább olyan mértékben — mint Rainiss úr.

És végül még annyit akarunk mondani, hogy az urak nem ének Németországban. Németországban elég volt, hogy a hitlerizmus azt hirdesse, hogy a zsidó és a germán két külön faj, amely ugyanúgy nem élhet meg egymás mellett, mint ahogy nem bírja egymást a tűz és a víz. Németországban ez a költői frázis kielégítette a tömegeket.

A magyar nép azonban, amely évszázadok óta, sőt talán ezer esztendeje együtt él a zsidóval, nem fogja elhinni, hogy miért volnának ök ketten tűz és víz. Itt valami mást kellene kitalálni, tisztelt uraim. A német mértellyel Magyarországon nem fognak célt érni.

Valódi **MENÓRÁK** már **P 24-101** ezüst
Egyszerű és díszes kivitelben.
Magyarországon a legnagyobb választékban
HEIDEN LEÓ
ékszerésznél, Budapest, Király-u. 21
SAJÁT ÜZEM Telefon: 381-10. SZOMBATON ZÁRVA

Miért mondott le dr. Friedmann Ignác és felesége?

Budapest zsidósága, de bizonyára mindenki előtt, aki érdeklődéssel kíséri a zsidó mozgalmakat, érthető feltűnést fog kelteni az a hír, hogy dr. Friedmann Ignác lemondott a Pro Palesztina Szövetség elnöki tisztéről és ugyanakkor felesége lemondott a WIZO elnökségéről.

Nem tudjuk, milyen konkrétumok állnak a két lemondás hátterében, de valószínűnek tartjuk, hogy nem jár messze az igazságtól az a felgás, hogy úgy dr. Friedmann Ignácot, mint dr. Friedmann Ignácét az az agresszivitás kedvtelenítette el, amelyet a közelgő híközségi választások harmóniájának megbontására törekvő körök tanúsítanak. Nyilván úgy dr. Friedmann Ignác, mint felesége érzik, hogy a mai kivételes helyzetben nem tesz jó szolgálatot a Palesztinaiért folytatott munkájának az az éles politikai különállás, amely ezeknek a köröknek magatartását jellemzi.

A Pro Palesztina Szövetség dr. Friedmann Ignác lemondásával elveszti legagilisabb, legteljesebb vezetőjét. De további működését még sem fenyegeti közvetlen veszély, hiszen a Pro Palesztina Szövetség élen álló rendkívül tehetséges gárda nyilván minden igyekezetével azon lesz, hogy pótolja dr. Friedmann Ignác munkacserjét, agitációs és tovább fejlessze azt a szellemet, amelyet a lemondó elnök honosított meg.

A WIZO-nál már más a helyzet. A WIZO létét, munkálkodását, jelenét és jövőjétől ügyszólván teljesen egyedül dr. Friedmann Ignácé jelentette. Még mindenki előtt emlékeztet az az osztatlan siker, amelyet a nemrégiben lezajlott WIZO világtalálkozó elnökéként

aratott, és amely a egész világ zsidó sajtójában elismerő visszhangra talált. Dr. Friedmann Ignácé működését nem fogja tudni nélkülözni a WIZO.

A két lemondás gondolkodóba fell, hogy ejtsen mindenkit, aki figyelemmel kíséri a zsidó közélet hullámzását. De főképpen gondolkodóba kell ejtenie azokat, akik indokolatlanul és szükségtelenül felidéztek a vizslyt, mert kétségtelen, hogy a külön utakat kereső és külön utakon járó, akció végeredményben éppen azokat a tömegeket idegeníti el, amelyeknek szimpátiája nélkül a Palesztinaiért való munkálkodás elképzelhetetlen.

Őszi hervadás Dr. WINKLER ERNŐNÉ MUNKÁCSI NOÉMI

Őszi hervadások, letarolt utakon
Oh jer velem én kicsiny gyermekem.
Kis kezéd fogva őh, így jer velem
A sátor már készen, mintha reád várna,
Oh jer, hiszen várnak már régi esősédek
Gyermekjáték tarka csillogása,
Holnap fakult színek, papircifraságok...
Zsidó öröm könnyes kacagása.

Jer velem az őszi bágyadt napsugárban,
Kicsiny lombsátor mosolyt hint feléd,
Elmult századoknak jövőt váró hite
Szívünk reménye itt benn lünel ég.

Oh jer, találd meg az utat, mely idehoz,
Egykor majd boros, sötét éjjelen,
Kicsiny lombsátorban isten védőzárnája
Oh jer velem én kicsiny gyermekem!

A teáskanna Humoreszk Irtá: TUNKELER

Egy edényüzletbe belépett egy igen előkelően öltözött úriember, fején zsiroszétű kalap, kezében ernyő és természetesen lábán galosni. Kezét üdvözlésre nyújtotta és így szólt: — Jó reggelt uraim! Kaphatok-e itt egy jó teáskannát?

Természetesen. Itt van kérem egy rendkívül szép teáskanna — mondotta a kereskedő és levett az egyik állványról egy nagy fehér teáskannát.

— Egy ilyen nagy kannára nincs szükségem. Feleségem nem szereti a nagy teáskannát. Feleségem egy igen finom lélek és csak a finom dolgokat kedveli...

— Oh, ebben az esetben ajánlhatom Önnek ezt a kannát, valami különlegesen szép darab. Belga porcellán.

— Ez viszont nagyon kicsi. És különben is feleségem nem szereti a világos dolgokat. Legszívesebben egy olyan kannát vennék, amely se nem kicsi, se nem nagy, hanem közep nagyságú.

— Akkor vegye talán ezt. Figyelje csak meg jól ezt a teáskannát. Kék, égszínű. Nem kicsi és nem nagy. Középnagyságú. Pontosan az a mérték, amelyet felesége önagsága szeret.

— Nem, nincs szükségem égszínű tárgyakra. Feleségem azt mondja, hogy a színes edények nem szépek egy háztartásban. Ezeknek mind régimódi és ordináré színük van. Feleségem pedig nem régimódi hölgy, ellenkezőleg, rendkívül előrehaladott ember.

— Itt van kérem egy másik teáskanna, egy fehér, vörös virágokkal, és zöld levelekkel. Valódi kezi festés...

— Ó pfuj! Hogy is mutathat nekem egy ilyen kannát? Feleségem ki fog dobni. Feleségem gyűlöli a virágokat és leveleket, különösen pedig a zöld leveleket. Azt hiszi talán, hogy a feleségem egy falusi asszony? Feleségemnek igen választékos ízlése van...

A kereskedő kezd kissé türelmetlen lenni.
— Ha így van, itt van Önnek ez a teás kanna. Pontosan olyan, amilyent a felesége kíván. Tiszta fehér, alacsony, hasas, közep nagyságú, holland-porcellán.

A Budai Izraelita Nőegylet munkája és téli vására. A Budai Izr. Nőegylet hölgygárdája. Baracs Károlyné, Székely Dezsóné, Gárdonyi Henrikné, Szegő Zsigmondné, Kuttin Gyuláné, Schiffer Mórné, Gubi Arminné és Biró Gézáné vezetésével fokozott tevékenységet fejt ki a most beköszöntő tél során az Alföldi-utcai, Hajléktalanok Menhelye. De akik ezen a vonalon közlekednek, már régen nem veszik igénybe a Beszkárt kocsi-jait. Az ő utuk: „per pedes Apostolorum”, megbízható közlekedési alkalmatlanságára van bízva.

Egyébként nagyon csendes ez az út. Akik rákerültek, már mind elhallgatnak. Talán valamikor sok mondanivalójuk lett volna. Ki tudja? — egyszer biztosan talve voltak reményekkel: mindegyiknek megvolt a maga kis élete, ami hirtelen lezárult és a házak árnyékába húzódt...

Ezekkel ültem együtt az Aradi-utcai szuterénban. Körülöttem vagy háromszázán még, alig egy-két nő. Idősebb és fiatalabb férfiak. Itt már helyet kaptak az ifjúság.

A kések és villák zajában foglaltam helyet egy nagy asztalnál. Akik körülöttem ültek, nem beszéltek, csak esztek. Pedig jól ismerik egymást. Látom az arcukról, de ügylészük nincsenek mondanivalóik.

Vége az egyik megszólal. Sápadt, sovány emberke az illető, borostás állu, elhanyagolt külsejű, 50 év körüli férfi. Orrán cvikker ágaskodik. Mikor beszél a szemüvegét figyelem és attól félek, hogy belesik a leveles.

A szomszédjához fordul és megkérdezi Bergstein úr már itt volt? — A kérdezett csak intett, hogy még nem. A névre felgyeltek. Bergstein? ... No ez biztosan zsidó. A kérdező nem látszik annak. A kérdezőről kiderül, hogy valamikor Erdélyben tanárember volt. Akit megszólított az sem látszik ipari munkásnak. Hogy mi volt a foglalkozása, nem tudtam megállapítani. Doktor úrnak szólították. Általában mindenki úr volt, aki az asztal körül ült.

Doktor úr, tanár úr, mintha valamilyen diplomás összeívetelem lettem volna. Pillanatokra elfelejtkezem a környezetről és figyelem az embereimre. Vajjon miről beszélnek? Természetesen politizáltak, s minthogy Bergstein úr még nem volt jelen, ő képezte a politikum kézzelfogható témáját. Arról beszéltek, hogy ez a Bergstein mennyire vallásos. A világrt sem enne mást, csak tejet. A doktor úr nagy szakértelemmel magyarázza:

— Valamikor, nem mondom én is megtartottam ezeket a dolgokat, de hát elmúltak már a régi idők. Ma örülök, hogy azt ehetem, ami van.

Nem mond többet, nem is kell, hogy többet mondjon, ebben a néhány szóban úgy is benne van minden, amit el lehet mondani.

Vége megjön a Bergstein. Ijesztően sovány, magas ember. Csupa csont és bőr. Egy kristályvizes üveget hoz. Jön a pincér, mikor meglátja, szemrehányóan néz rá.

— Ejjnye, ejnye Bergstein úr, miért jön ilyen későn? Már nincs tejünk.

Zsidókérdés, antiszemitizmus és demokrácia a „Sipöczleves” és a hajléktalanok menhelye között

Most mi lesz? Bergstein urat ez a kijelentés úgy éri, mint a legszörnyűbb sorscsapás; tanácstalanul néz asztaltársaira.

— Akkor ma nem ebédelhetek. A tanár úr szigorúan veszi a dolgot. Nézze Bergstein úr, hagyja ezt a kórserságot; intelligens ember letére tudhatná, hogyha nincs tej, akkor is kell enni. És azt, ami van. Az éhező emberre nem vonatkoznak a rituálék.

— A többiek is közrefogják, a doktor úr csendesen biztatja, de Bergstein úr hajthatatlan. Bergstein úr ragaszkodik a kóser tejhez. . . . Amiről én tudom, hogy sohasem volt kóser.

A tanár urra kell figyelnem. Valóságos előadást tart. No egyen valamit, mert lejár a jegye és éhen marad. Látja én is járok templomba, de nagypénteken mégis boldogan ennék, ha volna mit. Az Uristen könyörültes!

Igy mondja, nincs benne prédikációs íz, mégis belém szűr ez a mélységes hit. Bergstein úr bólogat, de nem eszik. Végül a gondnok oldja meg ügyesen ezt a gordiuszi problémát. Hozat a szomszédból — a saját pénzéért — tejet és úgy adja oda, mintha az előbbi dolgok csak ugratásból történtek volna. Bergstein úr hálásan köszönt jobbra-balra és boldogan viszi zsákmányát, a „kóser” kosztot.

A gondnok úr a tanár urra kacint és mikor Bergstein úr eltűnik az alacsony ajtón, csak úgy maga elé mondja: Legyen ez az én bűnöm, ő pedig lakjon jól . . .

A többiek hallgatnak. Az asztal végén valaki megjegyzi: örülni kell, hogy ilyen „karakteres” emberek is vannak, mint ez a Bergstein.

A kép változik. Este hét óra van; az Alföldi-utca már megtelt. Rongyos, fáradt vándorok gyülekeznek. Már megszűröl észreveszem a tanár urat. Mellette áll a doktor úr, Bergstein és a déli asztaltársaság tagjainak egy része. A tanár úr újságot olvas fel. Kezében az ismert antiszemita lap egy régebbi száma. A többiek áhitatosan hallgatják. En is odasompolygok és ilyeneket hallok . . . Elnek, lubickolnak, sőt lébickálnak a jöletben, a mi vérünkben és verejtékünkben . . .

A tanár úr csak most döbben rá, hogy mit is olvas. Hirtelen elhallgat és ijedten néz Bergsteinre és a doktorra. A doktorban ügylészük több humor van, mint a társaiban, mert mosolygva jegyzi meg.

— Ugy látszik rólam írtak, vagy talán a Bergstein urat leplezték le. — De a tanár úr nem veszi ilyen könnyen a dolgot. Felháborodottan dobja el az újságot. Hiába, itt nincs sikere az antiszemita cikkirónak. Egy rongyokba burkolt emberoncs azt mondja: Ha egyszer az az újságró ide tolná az orrát . . . A doktor úr megint humorizál:

— Biztosan itt is követelné a numerus clausus.

De akkor magam is csatlakoznék hozzá. Többet nem hallok, mert már nyílik a menhely rácsos kapuja és mindannyian sietve befelé igyekeznek, a zsidók is és a keresztények is.

Túl a rácsokon nincs sem zsidókérdés, sem antiszemitizmus, csak demokrácia, fájdalmas egyenlősége a nyomornak és szenvedésnek. Pár percig még nézem a kialvó ablakokat és az elcsendesült utcát. Az emberek odabent már alszanak és álmódnak: Bergstein úr a tejről, a tanár pedig arról, hogy az antiszemita újság papírjából kibéleli a bakkancsát, aminek már talpa sincs.

Hogy a doktor úr miről álmózik, nem tudom. Lehet, hogy arról, amit a cikkíró úr elfejtett megírni és sohasem fog közzétenni a lapjában, mert akkor minek kellene szubvencionált újság és szubvencionált újságró.

Dr. Dormándi Ede.

Elmenekült egy zsidó fiúközség

Rendkívül érdekes híradást közöl a zsidó távirati iroda. A lengyelországi Opoczno-ban történt, hogy a kerülethez tartozó Klow község szinte menekülésszerűen hagyta ott a zsidó lakosság és még értéktárgyait, berendezési tárgyait sem vitte magával. Minthogy megfelelő jármű nem állott a zsidók rendelkezésére, a türelmetlenebbek közül tízen gyalog vágta neki a bizonytalan útnak, miközben a felzgatott tömeg megtámadta és súlyosan bántalmazta őket. A radomi kórházba bevitték egy hatvan éves öreg embert, akit a felzgatott tömeg olyan súlyosan bántalmazott, hogy a kórházba való szállítása után meghalt. Négy-öt életveszélyesen súlyos sebesült került még a radomi kórházba.

Odrzywolban a zsidók lakásaikban elbarrikádozták magukat. A kerületből küldöttség ment Varsóba sürgős és energikus segítséget kérni. A rendőrség mindenütt erőlyesen lép közbe, de a sajnálatos atrocitásokat nem tudta megakadályozni.

A chanuka ünnep kétezeredik évfordulója. Az ITA jelenti Csernowitzból, hogy a zsidó történelmi munkaközösség megállapítása szerint ebben az esztendőben lesz kétezeredik évfordulója a második templom felszabadításának a hellén-sziriai uralom alól, tehát ebben az esztendőben ünnepli kétezeredszer a világ zsidósága a chanukát. A munkaközösség azzal a felhívással fordul a világ zsidóságához, hogy a jubileumi ünnepi hetet különös ünnepélyességgel ülj meg.

Hogyan vezeti félre a Hitlerizmus Amerikát

Rövid idővel ez előtt Baillie, az United Press munkatársa intervjút folytatott Hitlerrel a nürnbergi zsidótörvényekről. A német kancellár a hirhadt zsidótörvények proklamálását azzal indokolta, hogy a nemzetközi bolszevizmus leküzdésének előfeltétele ez. Szerinte a németországi kommunista agitátorok csaknem kivétel nélkül zsidók voltak. De a Führer szerint még más okok is jelentkeztek a rendelet kibocsátásánál. Legfőképpen az, hogy amíg a leszerelt katonatisztek tízezrei az intellektuális proletársorsba süllyedtek, az alatt a zsidóság mindent elkövetett, hogy a kulturális pozíciókban is magához ragadja a vezetés szerepét. Ez a körülmény indokolta a két faj közötti különbséget és határvonalal megvonni. Hitler megállapítása szerint éppen a zsidótörvényeknek köszönhető, hogy Németországban az antiszemita hangulat jelentősen enyhült. A zsidótörvények tulajdonképpen csak a német nép önvédelmi törekvésének egyik kifejezési formája.

Ebből az intervjúból kiderült, hogy Hitler alkalmat keresett és talált arra, hogy az európai civilizált közvélemény előtt elfogadható formába öltöztesse az antiszemitizmus barbár célkitűzéseit. Németországi vélemények szerint Amerikában a bolsevista veszély egyre nő, annál is inkább, mert az antibolsevisták rendszerint a szovjet száműzötteiből recrutálódnak. Ugy látszik Németországban megelégednek arról, hogy az Egyesült Államok követséget tart fenn a Harmadik Birodalomban, nem beszélve a több, mint egy tucatnyi konzulátusról, amelyek révén a legpontosabb és legkimerítőbb információkkal bír a Harmadik Birodalom minden zsidóellenes ténykedéséről. Az amerikai közvélemény tehát Hitler nyilatkozatát az igazságnak megfelelően elbírálna, mert módjában van mérlegelni azt a körülményt, hogy Hitler nemcsak birodalmi elnök és kancellár, hanem a Völkischer Beobachter szellemi irányítója is, aki tehát a kialakult német antiszemita közvélemény legfőbb irányítója.

Nemcsak az Egyesült Államokban, hanem az egész civilizált világban pontosan ismerik a német nemzeti szocializmus programjának alapvető törvényét, amely semmilyen morális akadályt nem ismer útjában, és amely méltó kifejezésre jutott a rostocki kerületi törvényeszk hírhad ítéleteiben. Ez a program, amely mindenképp és mindenképp a zsidók maradéktalan kiirtását tekintti céljának, egyelőre csak a zsidóüldözésben bizonyult állandónak és konzekvensnek. A Harmadik Birodalom rendeleteinek éle szinte kivétel nélkül a zsidók ellen irányul, noha még a legvadabb antiszemita uszító, Streicher beszédéből és írásából is kiderül, hogy a zsidóság és a bolsevizmus egyazonosságának hitéről már

ők maguk is lemondtak. Ezt a dajkamesét már csak Amerika számára exportálják, de már Amerikában is tudomást szereztek arról, hogy a Naumann-féle német nemzeti szocialista szervezeteket, amelyeket maguk a nemzeti szocialisták alakítottak, éppen úgy feloszlatták, mint minden más zsidó szervezetet, bár jól tudják, hogy a Naumann-féle szervezet semmitől sem áll távolabb, mint éppen a bolsevizmustól. De az amerikai közvélemény éppen úgy, mint az egész világ civilizált közvéleménye pontos információkat kapott a világháború zsidó hőseinek méltatlan üldözéséről. Ebben a kérdésben pedig Amerika rendkívül érzékeny. Rendkívül érdekes, hogy a Harmadik Birodalom urai nem állítják bíróság elé a szerintük sok ezer főre tehető zsidó bolsevik agitátorokat, és megelégszenek azzal, hogy ezeket az állítólagos agitátorokat a Gestapo pincéiben őrizk.

A kancellár nyilatkozatának azt a részét, hogy a német zsidóság kísérletet tett Németország intellektuális vezetését kezébe ragadni, — valószínűleg Hitler sem hiszi. A nemzeti szocializmus antiszemita programja éppen úgy mint a világ minden antiszemita programja, azt célozza, hogy a vezető pozíciókból kiemelje a zsidó vallásúakat és ezeket a vezetésre egyáltalában nem alkalmas párttagtársaknak ajándékozzák.

Hitler felszólította az intervjúoló újságírókat, tekintsék végig a Kurfürstendammot és meglátja, hogy a zsidó üzletek milyen zavartalanul prosperálnak. Természetesen arról mélyen hallgatott a kancellár, hogy ezek az egykor zsidó üzletek, ma már nem zsidók kezében vannak, hiszen csak néhány nap előtt történt, hogy — mint ezt az Egyetértés is hírül adta — Berlin főpolgármesterét elcsapták és kizárták a pártból, mert azt a hallatlan bünt követte el, hogy felesége német kancellár a hirhadt zsidótörvények egy zsidó cégnél vásárolt. A zsidók önvédelmi küzdelmét a Harmadik Birodalomban lehetetlenné tették, noha az úgynevezett egyéni akciók, amelyek természetesen kivétel nélkül a zsidók ellen irányulnak, a Führer minden cáfolata ellenére is tovább dúlnak. Főlegesen kitérni azokra a jól ismert momentumokra, amelyek nemcsak a kenyeret üt ki a zsidók kezéből, de lehetetlenné teszik még a gyógykezelésüket, gyermekeiknek tejjel való ellátását, kizárják őket a téli segélyből és minden lehetőt elkövetnek, hogy a fajvédelmi törvényekre való hivatkozással a zsidóságot megalázzák. Hitler kijelentette az amerikai hírlapíróknak, hogy a még mindig fennálló bolsevik veszélyre való tekintettel, további radikális rendszabályokat lesz kénytelen életbeléptetni. Ez a fenyegetés valóban felesleges, hiszen emberi aggyal elképzelhetetlen, hogy a már megvalósított

zsidóellenes tevékenységet fejleszteni lehessen.

Az egész világ közvéleménye tudatában van annak, hogy az egész zsidókérdés Hitler számára csak azt a célt szolgálja, hogy a megoldhatatlan általános érvényű kérdések miatt esetleg fellépő elégedetlenséget ezzel levezesse. Csak azért kellene a zsidók, hogy a gondolkodni képtelen tömegek számára eszközül odadobja... Macska-egér játék ez, amelyről a civilizált közvélemény elítélően gondolkozik. Ezt a méltatlan rendszert joggal veti meg a kultúremberiség, akkor is, ha politikai megfontolások miatt az érintkezést fenn is tartja vele.

Hová tűntek a német zsidó vagyonok

Rendkívül nagy feltűnést keltett az a kimutatás, amely a legutóbbi napokban jelent meg Németországban az úgynevezett birodalmi váltáságadó bevételeiről. Ez a kimutatás pontos képet nyújt a németországi zsidók vagyonának eddigi veszteségeiről, és ijesztő számokat tárna elénk.

A német hivatalos kimutatás az 1933/1934. adóévben birodalmi váltáságadó címen tizenhétmillió márkát tüntet fel. A következő adóévben, amely 1935 április 1-én ért véget, ezek a bevételek 44,7 millió márkára emelkedtek. Ha most ehhez hozzávesszük az április 1-től október 1-ig beszedelt összegeket, megállapítható, hogy a német kormány a zsidóktól váltáságadót 15 millió márkát kapott. A hatvan ezer kivándorolt zsidó arányszámához képest átlagban minden zsidóra ezer márká esik.

Miután a kivándorlási adó huszonöt százalékát teszi az összvagyonnak, megállapítható, hogy egy-egy zsidó lélekszáma eső vagyon négyezer márká, tehát egy fillérről sem több, mint a német hivatalos statisztikai kimutatás szerint a más vallású német állampolgároknak eső vagyon. A statisztika így cáfolja meg a legendás zsidó vagyonokról szóló történeteket. Ezek szerint a kivándorolt zsidók összvagyon 240 millió márká, de mivel a kivándorlók csak zárt márkához juthatnak, így ez az érték is negyedével esik, ami többi 135 millió márká veszteséget jelent a német zsidóságnak.

Az Essener National Zeitung azt írja, hogy az utolsó két hónapban a német napilapokban eladásra hirdették zsidó üzletek, üzemek, birtokok 60 millió márká értékét képviselték.

H I R E K

Chanuka ünnepek. A pesti Izraelita Hitközség a Chanuka ünnepek alkalmából díszes ünnepi istentiszteleteket szentel hívei vallásos épületére. December 20-án, pénteken, a Dohány-utcai templomban, 21-én, szombaton, a Zuglói templomban, 22-én, vasárnap, a Bethlen téri templomban, 23-án, hétfőn, az Aréna-úti templomban, 24-én, kedden, a Csáky-utcai templomban, 25-én, szerdán, a Nagyfuvaros utcai templomban, 26-án, csütörtökön, a Páva-utcai templomban, 27-én, pénteken, a Rombach-utcai templomban. A Dohány- és Rombach-utcai templomban délután 4 óra 40 perc, a többi templomban pedig délután 4 óra kezdettel rendezi a szertartási ügyosztály előjárósága az ünnepi Chanuka istentiszteleteket, amelyek keretében hitszónoklattal, a főkántorok vezetésével a templomok énekkarai működnek közre.

Az e heti péntek esti írásmagyaró előadást (7 óraker) Dr. Mandel Miklós rabbi tartja. A szabadegetyemi előadásorozatban hétfőn, 16-án 6 óraker „Zsidó lélek és zsidó élet” címen (héber nyelven) Dr. Patai József, csütörtökön, 19-én 6 óraker „Természetudományok és a zsidó világnézet” címen Dr. Kohn Zoltán, 7 óraker pedig „A statisztika és a szociológia zsidó vonatkozásai” címen Dr. Bakonyi László; a Szülők Pedagógiumában szerdán, 18-án 7 óraker „A jellemképzés néhány kérdéséről” címen Strausz Lajosné tart előadást. Valamennyi előadás a hitközség Goldmark térében tartják.

A gazdasági szakbizottság ülése. A pesti izr. hitközség gazdasági szakbizottsága vasárnap, december 8-án tartotta a hitközségi székház előjárósági üléstermében költségvetési ülést. Vértess Emil előjáró elnöklésével. Vértess Emil előjáró megnyitó beszédében érdekes beszámoló adott nyolc év munkájáról, amely az ügyosztályban az ő vezetésével ment végbe, majd Lóker László főtanácsos vezette elő beható jelentését, melynek kapcsán dr. Politzer Gusztáv, Bánó Dezső, dr. Heller Béla, dr. Deutsch Ernő, dr. Perlaki Imre bizottsági tagok tartalmas hozzászólásaikban elismerésüket és bizalmukat fejezték ki a vezetőség munkája iránt, amelyet a példanélküli álló gazdasági viszonyok között végeznek az anyagbeszerzések, a kórházak, templomok, iskolák, mecsüzemek és az egyéb intézmények dologi szükségleteinek minél gazdaságosabb ellátása érdekében. Eppler Sándor főtitkár a költségvetés adatait ismertette rámutatott arra, hogy a hitközség költségvetése a csökkent adó-bevételek mellett is csak azért zárulhatott deficitmentesen, mert az ügyosztály a beszerzéseket a kereskedői gondossággal, a körültekintő szakértelem és előrelátás mellékszempontokat nem tekintő elveinek rigorózus alkalmazásával végzi. A szakbizottság egyhangúlag elfogadta az előterjesztéseket annak az óhajának adva kifejezést,

hogy a következő ciklusban a jelenlegi vezetőség irányítása mellett a hitközségi élet tovább fejlődjék és erősödjék.

A VIII—IX. ker. Izr. Nőegylet december 18-án fél 6 óraker a Bristol szállóban jelmee és divatbemutatóval egybekötött uszonadélután rendez. A háziasszonyi tisztet a Nőegylet tisztikara vállalta.

A pesti izr. hitközség szertartási bizottsága 1935. december 9-én ülést tartott. Siógárdi Zöld Márton elnök ismertette a szertartási ügyosztály 1936. évi költségvetését. Melegen köszöntötte dr. Hevesi Simon vezetőfőrabbit felgyógyulása alkalmából és méltatta négy évzides rabbimunkáját. Ezután Gelber László tanácsos az évi jelentést olvasta fel. A tárgyhöz hozzászóltak: dr. Spitzer József, dr. Groszmann Zsigmond rabbi, Molnár Gyula, Elek Artúr, dr. Hajdu Miklós, a felszólalásokra siógárdi Zöld Márton elnök és Eppler Sándor főtitkár szolgáltak felvilágosításokkal, majd a bizottság úgy a költségvetést, mint az évi jelentést egyhangúlag tudomásul vette.

Új szakosztályi elnökök a VAC-ban. A vívó és Atlétikai Club Erzsébet-körút 49. sz. alatti klubhelyiségében Párkány Frigyes elnökletével több száz főnyi közönség előtt iktatta be új szakosztályi elnökeket Bloch Sándornét, Grosz Dezső nagyiparost és Reich Gusztáv vezérigazgatót. A három újonnan megválasztott szakosztályi elnök meghatóan mondott köszönetet a kitüntető bizalomért. Ezután Klein Elek ügyvezető elnök és Bercezzler Miklós a bálvezetéség nevében ismertették a VAC január 4-iki vigadó báljának nagyarányú előkészületeit. A báliroda Wesselényi-u. 4. alatt permanens szolgálatot tart és az érdeklődőknek telefonon is (44—0—85) szívesen áll rendelkezésére.

Kultúrét Gyöngyösön. F. hó 8-án igen szép kulturális estében volt része Gyöngyös város zsidó társadalmának. A kultúrét megívására Dr. Vág Sándor a debreceni zsidó reálgimnázium igazgatója és Dr. Kardos László tanár adott elő. Dr. Jakab Jenő rabbi lendületes szavakkal nyitotta meg az estét és melegen üdvözölte az illusztris vendégeket. Ezután Dr. Vág Sándor igazgató a zsidó nevelés, zsidó jövő címmel hatalmas előadásban ismertette azokat az eszközöket, amelyek azt a fontos célt szolgálják, különösen kiemelve a felekezeti iskolát, amelyek szerencsésen össze tudják olvasztani a hazaszeretetet a vallásssággal. Dr. Kardos László a jeles tu-

dós és stilszta Kiss Józsefről tartott előadást. Az előadói estét Tomics György, Dr. Vajda Ármin, Dr. Kornstein Zoltán és Bihari Géza művészi vonós négyessel a Kohn Lajos kántor-kar-nagy vezetése alatt álló énekkar dalival, Braun György és Kohn József szavalatokkal szerepeltek nagy sikerrel. A jól megrendezett estét Dr. Révi Pál lelkes köszönő szavai zárták be.

Sós Endre előadása a Bethlen-téri Templomkörzetben. A Bethlen-téri templomkörzet ifjúsága kedden kulturést rendezett, amelynek előadójául Sós Endre főszerkesztőt kérte fel. Sós Endre, akit Elek Artúr körzeti elnökhelyettes és dr. Rott László ifjúsági elnök üdvözöltek, „Aktuális kérdések”-ről tartott másfélórás szabad-előadást, amelyet a nagyszámú hallgatóság mindvégig feszült figyelemmel kísért.

Horogkeresztűs lobogó — Tel-Avivban

Tizengoff, Tel-Aviv polgármestere a következő szövegű hirdetményt tettette közzé: a palesztinai hébernyelvű sajtóban:

„FIGYELMEZTETÉS.

November 26-án, amikor a német főkonzul autója Jeruzsálemből jövet a Gali-Aviv kaszinó mellett elhaladt, egynéhány ottartózkodó zsidó sofőr a konzul autóján levő német birodalmi lobogót leszakította.

Megértem és átérzem ezeknek az embereknek a gondolkodását, de az efaifa tevékenység az a látszatot keltheti, mintha képtelenek lennénk érzelmeinken uralkodni.

Tel-Aviv város becsülete megköveteli, hogy itt mindenki, aki hozzánk ellátogat, a rendőrség védelme nélküli is biztonságban érezze magát.

Felkérem emnélfogva a város közönségét, uralkodjék érzelmein, különösen a külföldi vendégekkel szemben, mert az ilyen cselekmények csak arra valók, hogy a világ előtti tekintélyünket aláássák és megcsorbítsák.

Ilyen még nem volt!

Műselyem brocati pehely paplan . . . Pengő 43.—
" vatta paplan . . . " 14.—
3 darab Damast afrik mairac . . . " 26.—
paplan átdolgozás . . . " 5.—
Dunnából pehely paplant műselyem brocattal
20 pengőért átalakított.

DORSCHOWITZ paplanüzem

Budapest, VI., Práter-u. 53.

Megbízható békebell cég.

A pesti izr. hitközség gyásza. A bend Sándor, a pesti izr. hitközség Aréna-úti templomának kántora 37 éves korában Budapesten meghalt. Áhítatos hivatottsággal végezte templomi funkcióit a hívők lelki épülésére és emléket hitközsége kegyelettel fogja megőrizni. Temetése szerdán, e hónap 11-én délután fél 12 órakor volt a rákoskeresztúri izr. temető halottasházában. A hitközség előjárósága képviselőjében megjelentek dr. Rosenák Miksa és dr. Zahler Emil előjárók, valamint Epler Sándor főtitkár, továbbá testületileg a hitközség rabbikara, kántori kara és tisztviselői kara. A gyászszertartáson Bornstein Hermann főkántor funkcionált és Mendel Sámuel Aréna-úti körzeti rabbi méltatta a körzet kántorának érdemeit, majd a hitközség előjárósága és az Aréna-úti templomkörzet nevében Horváth Miksa kormányfőtanácsos, a körzet elnöke mondott megkapó búcsúztató beszédet. A templomi énekgyűlés gyászszertartásánál ért véget a gyászszertartás.

A Szülők Pedagógiumának december 4-iki előadásán Szeles Henrik realgimnáziumi tanár azt a kérdést fejtette, hogy szigorúak vagy enézők legyünk-e a gyermek nevelésében. Kimutatta, hogy a szigorú és enéző nevelés egyaránt káros, mindkettő önállótlan gyermekeket nevel. Szeretet vezérelje mindenkor a nevelőt, a jó munkát ismerje el, a büntetés pedig mindig a helytelen cselekedetek természetes következménye legyen. Figyelemmel kell kísérni a gyermek minden munkáját és ha gátlások akadályozzák a fejlődésben, szakember véleményét kell kikérni, mert a lelki bajok megszüntetése ép úgy szakértelmet igényel, mint ahogyan szervi baj esetén is szakorvos tanácsát vesszük igénybe. Az előadás az érdeklődők igen szép számban jelentek meg.

A Tomché Jesivosz Egyesület közgyűlése. December 1-én tartotta Győrben az Országos Tomché Jesivosz Egyesület a közgyűlését. A gyűlésen az ország minden részéből megjelentek a kiküldöttek, számos rabbi Snyders B. győri főrabbi-val az élén. Kahan-Frankl Samu, az Orf. Iroda kiváló elnöke táviratban üdvözölte a közgyűlést. Számos érdekes beszéd elhangzása után a jelölőbizottság javaslatára egyhangú felkiáltással megvá-

lasztattak Snyders B. főrabbi díszelnök, Spitzer Arnold elnök, Donáth Salamon alelnök, Steiner Salamon pénztáros, Müller Fülöp ellenőr, Steiner Hermann gondnok, valamint a harminc tagú képviselőtestület, továbbá a felügyelő, gazdasági, pénzügyi és számvivő bizottságok rabbi és világi tagjai az ország minden részéből.

Nagy Frigyes, a poroszok legnagyobb királya megtudta, hogy egy hundsfelei asszony nem rituálisan levágott állat húsát mint kóser húst adta el zsidóknak. Erre 1767 július 20-iki kelettel maga a király írásos parancsot adott ki, hogy a lelkiismeretlen asszonyt négy hétre, minden második napon kenyérré és vízre való korlátozással, börtönbe zárassák s hogy büntetésének elszívendése alatt minden második napon a zsidó templom elé állítsassék, keblén tábla ezzel a felírással: „Büntetésül azért, mert nyereszkeskedési szándékkal nem kóser húst adtam el, kóser hús gyanánt!” 1767!... És 165 évvel később?!

Egy zsinagóga elárverése. A Pöstyén melletti Nagykosztolány hitközség tagjai — mint sajnos sok helyütt — nem tudnak eleget tenni adófizetési kötelezettségeiknek és a hitközség olyan válságos helyzetbe jutott, hogy alkalmazottait már hónapok óta nem képes fizetni. Közben a hitközségnek nagy összegű tartozása gyűlt össze a betegsegélyező pénztárnál is, amely többször foglalt, de nem tudott követeléséhez jutni. Végre is november 27-ére kitűzték az árverést a templom épületére. Az ügy már több fellebbezési fórumot is megjárta, minthogy a felsőbb bíróság egyik elvi jelentőségű határozata értelmében templomot nem lehet elárverezni. Tekintettel azonban arra, hogy a lefoglalt épület nem kizárólagosan templom céljait szolgálja, hanem az iskolán kívül a mikvó is abban van elhelyezve, a betegsegélyező pénztár ragaszkodik az árverés megtartásához.

A szarvasi Árpád szállodát Vigner Sándor vette át, aki a kereskedelmi utazóknak minden tekintetben a legnagyobb kedvezményt nyújtja.

Elisabeth Bergner a „Ne hagyj el” c. drámában, valamint Csehova Olga, Retty Wolf Albach, Slezák Leó, Richter Hans a „Szerelmi négyes” c. vígjátékban és aktuális híradó a VII. Rottenbiller-u. 37/6 sz. a. Odeon filmszínházban.

A pan-európai unió és a német zsidóüldözések

Legutóbbi számunkban ismertetést közöltünk gróf Coudenhove-Kalergi szenzációs könyvéről, amely a zsidókérdés megoldását tárgyalta. Ezzel a cik-künkkel kapcsolatosan dr. Székely Albert sátoraljaúj helyi ügyvéd, Zemplén vármegye tb. főügyésze, aki lelkes híve a pan-európai mozgalomnak, kérdést intézett a pan-európai unió magyarországi szervezetéhez arra vonatkozóan, milyen álláspontot foglal el az unió a németországi zsidóüldözés kérdésében. Erre a levélre a magyarországi szervezet vezetőikára, Lőrinczy Jenő a következő rendkívül érdekes levélben válaszolt:

Múlt hó 26-án kelt nb. sorai birtokában van szerencsém szives tudomására hozni, hogy jókívánságait tolmácsoltam a közgyűlés előtt, mely őszinte együttérzéséről igazi szimpátiával és hálás köszönettel veti tudomást. Egyben elnökségünk nevében a magam részéről is őszinte köszönetet mondok őszinte pan-európai megnyilatkozásáért, melyet a mai nehéz időkben fokozott mértékben kell megbecsülnünk.

Ami B. levelének további részét illeti, biztosíthatom igen tisztelt Uramat, hogy tekintetben minden jó európai egyformán gondolkodik és érez Önel és más európai mozgalom megalapítója, gróf Coudenhove-Kalergi írásban szinte látnoki erővel már évekket ezelőtt felhívta a világ figyelmét arra a nagy veszélyre, mely az egész zsidóságot az antiszemitizmus „igazi hazája felől fenyegeti”. Egyébként a kérdéssel már elnökünk edesatyja — v. tókiói osztrák-magyar követ — is sokat foglalkozott, könyvet is írt a problémáról és így Coudenhove-Kalergi részéről az őszinte együttérzés nem holmi muló fellángolás, hanem nemcsak tradíció felépült igaz meggyőződés. Ha másért nem, ezért az egyetlen hitvallásért is érdemes minden nem és liberálisan gondolkodó európai számára a páneurópai mozgalomhoz csatlakozni.

Sajnos, Briand és Streseman örökébe nem léptek méltó utódok és itt rejlik a páneurópai mozgalom és egyben Európa népeinek igazi tragikumja. Hogy kifejlődik-e az tragikum, vagy nem, arra nézve a jelen pillanatban jóslatot mondani komolytalan dolog volna. A mi reményességünk oda irányul, hogy a jelenlegi kritikus idők eseményei a tisztulási folyamatot készítik elő, melynek elrészével akarva-nemakarva, újból napirendre fog kerülni az európai összefogás kérdése, annál is inkább, mert az eddigi kísérletek, nem hogy megoldották volna, de inkább súlyosbították az európai népek sorsát.

Felelős szerkesztő és kiadó:
PINTÉR MIKSA.

Előfizetési ára egy évre mellékletekkel együtt 40 pengő.

Kéziratokat nem őrünk meg és nem vállalunk értük felelősséget.

Kellner Albert könyvnyomdája, Budapest, VI., Hajós-utca 27. Tel.: 29-0-71 18-9-98. Felelős: Dr. Kellner László

Chanuka ünnepi szám.

Budapest, 5996. Kiszlev 24.
Budapest, 1935. december 20.

ARA 40 FILLÉR XI. évfolyam 51-52. sz.

EGYETERTÉS

ZSIDÓ POLITIKAI HETILAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VIII., Thék Endre-utca 20

SZERKESZTI:
PINTÉR MIKSA

Telefon: 32-4-17. — Postatakarékpénztári csekk száma: 27.003

Dr. HEVESI SIMON: CHANUKA

Minden birodalomnak megvannak a maga hősei. Isten birodalmának is.

Vannak kislelkűek, akik nem bírják fölfogni, mit jelent az: Malchuth somájm és amit az Olénu imában mindennap mondunk: Malchuth Saddaj, Istennek országa, amint azt a magyar nyelv oly szépen nevez. Ezeket a fogalmakat a zsidó lélek teremtette meg — a biblia, a könyvlatkozatás lélekzadagító hatása alatt, amint a bibliában Isten szava teremti meg a Mamlechet Kohanim, a papok birodalma örökvetű fogalmát. Ez sem jelent földi országot, hanem lelki birodalmat és ennek is megvannak a maga hősei, persze nem a kislelkűek között.

A centrális gondolat, mely minden zsidó munkára eltető napfényt áraszt, a vallási eszme. Ez a zsidóság központi napja. Az a bibliai tanítás, hogy Irael papi birodalom és szent nép, a zsidóság életidege és változó korok rideg materializmusa dacára se változhat át sivár fikciójává, vagy kihült illúziójává, csak a kislelkűek előtt. Aki a hitnek és erkölcsnek élnek és abban élnek és azért élnek, nem fogják megtagadni ezt az eszmét soha.

A gyűlölet ólomfelhői alatt is megállani, az Egyistenhez, a hithez, a Tórához, a tiszta erkölshöz, az igazi vallási meggyőződéshez, az örök-szent tradíciókhoz való hűségben, ez annyit jelent, mint zsidónak lenni a szív és lélek Istenigazában.

A világ frivolitásával szemben megőrizni és követni, megvalósítani, tiszta hittől áthatottan és Istenhez való hűségben az erkölcsi eszmét és az emberiség fejlődését — ez a gondolat lelki szövetségbe egyesít, mely nem politikai szövetség, nem hatalomkövetés és nem földi érdekek kerete, hanem magasabbrendű szellemkapcsolat, az etikai monoteizmus jegyében. Ennek főtartása Isten nevének megszentelése a földön.

Ne hiányozzék az emberiség életéből ennek az eszmének létszerve! Az emberiségnek is szüksége van erre! Az éthosz szent szolgálatában élő zsidóságra, nem denaturált zsidóságra!

Az emberiség helyzete szivettepően kétségbeesítő. A labirintusból kivezető út megtalálni elképesztő feladat. A tépelődés alternatívája, teménytelen elernyedés, csüggedés teignációja, vagy a behunytt szem politikájának örjögése.

És talán a szanalás útja mégis az erkölcsi regenerálódásban található.

E szenvedő, sanyargatott és meg-

zilált korban, e földült életű nemzedék kebelében Iraelnek ragaszkodni kell, őszintén és tökéletesen. Isten től adott hivatásához. Irael gyermekeinek összeforrása e lelki program kulturájában, e lelki szövetségben, világtörténelmi jelentős tényező.

A Memlechet Kohanim lelki birodalmának jelentőségében ki kételedhetik? Csak a kislelkűek!

Irael lelki birodalmának is vannak hősei. Voltak és vannak hősei. Legyenek hősei. Sok ezredéves heroizmus dieső napjainak vége, beláthatatlan koszorús sorához csatlakozzék a mai nemzedék! Bátorság a szívekbe! A hithűség heroizmusa! Ez avatja vitézzé Irael gyermekét! Istenhez való hűség a lelkekbe! Az fon cseragát a zsidóság héroszainak homlokára.

Mi komaucho boelim Adonaj! Ezért a meggyőződésért harcoltak a Makkabeusok, harcoltak a hitért, az Egyisteneszméért, Irael Istenéért, a maguk Istenéért, az Egyetlen egy Istenért! Nem hódoltak meg a földi hatalom értéke előtt és nem adták oda Istenüket földi értékekért. Győzelmüket és örök programjukat hirdeti a Chanuka-mécs lángja: Mi komaucho boelim Adonaj!

Az eszme és az ösztön harcában: Irael programja: Kivívni az eszme diadalát. Ez a lélekavatás! Ez a zsidóság örök elve, chanukája.